

Makale Künyesi (Araştırma): Dinç, M. (2024). İcat edilmiş bir gelenek mi, bir fakelore örneği mi? çanakkale kadınlarının yeni eğlence biçimi “şalvar gecesi”. *Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırmaları Dergisi*, 9(2), 1080-1108.

<https://doi.org/10.32321/cutad.1551989>

İCAT EDİLMİŞ BİR GELENEK Mİ, BİR FAKELORE ÖRNEĞİ Mİ? ÇANAKKALE KADINLARININ YENİ EĞLENCE BİÇİMİ “ŞALVAR GECESİ”¹

Mustafa DİNÇ²

ÖZET

Folklorun başlıca malzemesi olan kültür ürünlerinin, disiplinin 19.yy’daki inşa sürecinden günümüze zaman zaman hızlı zaman zaman ise oldukça yavaş bir biçimde; türlü değişiklikler, dönüşümler, uyarlamalar, eksilmeler veya artışlar yaşayarak var olageldiği görülmektedir. Disiplinin başlangıçta odaklandığı temel alan olması nedeniyle genellikle kırsal yaşamla örtüştürülen geleneksel kültürel kodlar halk kavramına bakışın değişmesi; hızlı kentleşme, ulaşım ve iletişim olanaklarının gelişmesi gibi pek çok faktörün etkisiyle elbette ki zaman içerisinde çeşitli uyarlamalar veya yeni biçimlerle kent ortamına da taşınmış, böylelikle folklorik malzeme ağırlıklı olarak kırsal olan karakterinin yanında kentli bir karakter de kazanarak hemen tüm sosyal ortamlarda görünür hâle gelmiştir. Nitekim alan içerisinde kent ve kentli grupların folkloruna eğilen pek çok çalışmanın yapıyor olması bunun önemli bir göstergesidir. Öte yandan folklorik malzemenin yeni ortamlarda farklı biçimlerde yaşatılıyor veya uyarlanıyor olması disiplin içerisinde “ıcat edilmiş gelenek” ve “fakelore” gibi kavramların tartışılmasına da zemin hazırlamıştır. Temelinde folklorik malzemenin canlılık, adaptasyon, kimlik inşa etme, aktarılabilirlik, ekonomik ve turistik etkinliklerde kullanılma gibi pek çok özellik ve işlevinin yer aldığı bu durum folklorun bugünkü seyrine yönelik önemli bir veri seti oluşturmaktadır. Bu çalışmada, Çanakkale kırsalına mensup kadınlar içerisinde son iki-üç yılda yaygınlaşmış çevre illerde de örneklenmeye başlanan “Şalvar Gecesi” eğlencesini düzenleyen ve eğlenceye katılan katılımcılarla yapılan mülakatlar çerçevesinde eğlencenin, yapısal ve işlevsel özellikleri sunularak bu yeni eğlence akımı “ıcat edilmiş gelenek” ve “fakelore” kavramları çerçevesinde değerlendirilmiştir. Neticede kırsal kökenli kadın eğlencelerinden beslenmek suretiyle kent kültüründe hızla yaygınlaşan bu eğlence biçiminin folklor ürünlerinin temel işlevleriyle paralel biçimde psikolojik, sosyolojik, ekonomik ve kültürel bağlamlı birtakım işlevleri yerine getirdiği tespit edilmiştir. Öte yandan eğlencenin, kent

¹ Araştırma Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Komisyonunun 22.08.2024 tarih ve 12/34 sayılı kararı ile etik kurul onayı almıştır. Belge Takip Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/comu-ebys> Belge Doğrulama Kodu: FEUCEA7

² Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Anabilim Dalı, Doç. Dr. mustafadinc@comu.edu.tr <https://orcid.org/0000-0002-5639-4876>.

ortamında daha önce herhangi bir örneği bulunmamasına rağmen bir manifatura işletmesinin ilk kez uygulayıp, sosyal medya ortamlarının gücüyle hem kent genelinde hem de çevre illerde yaygınlaştırması ve daha farklı giyim-kuşam ve organizasyon firmalarının sahaya girerek önemli bir ekonomik-turistik-ticari alan oluşmasıyla “ıcat edilmiş gelenek” ve “fakelore” kavramlarıyla örtüştüğü sonucuna varılmıştır.

Anahtar kelimeler: Eğlence, şalvar gecesi, ıcat edilmiş gelenek, fakelore, kent folkloru.

GİRİŞ

Bilimsel ve teknolojik gelişmelerin hızlandığı, iletişim ve ulaşım olanaklarının kolaylaştığı, göç-kentleşme gibi sosyal dönüşümlerin yaygınlaştığı 21. yüzyıl şartlarında belirli kesimlerce kültürel üretim mekanizmalarının tek tipleştiği, yozlaştığı, bozulduğu hatta ortadan kalktığı gibi eleştiriler dile getirilmektedir. Fakat folklor disiplininin baktığı noktadan bu eleştirilerin hiçbir geçerliği yoktur. Zira 1960’lardan itibaren halk kavramına bakışın önceki dönemlerdeki kırsal ve köylü indirgemeciliğinden sıyrılarak “en az bir ortak motivasyonu paylaşan grup” haline dönüşmesiyle bir anlamda halk kavramının sınırları da genişlemiş, herhangi bir ortak payda çerçevesinde birleşebilen tüm toplumsal gruplar eğilim, eğitim, ekonomik durum, yaşam yeri, cinsiyet vd. gibi herhangi bir diğer kısıtlayıcı etmen altında sınırlandırılmaksızın “halk” olarak kabul edilmişlerdir.

Halk kavramının anlamlandırılması özetlendiği şekilde değişince, halkın maddi ve manevi tüm kültürel ürünlerini inceleyen halk biliminin kapsamı da genişlemiş ve kır-kent, modern-ıkel ayrımına gerek duyulmadan her alan kültürel üretim ortamı olarak kabul edilerek bu alanlarda üretilen somut veya somut olmayan tüm kültür ürünleri halk biliminin inceleme sahasına girmiştir.

Bir diğer ifadeyle halk biliminin yeni binyıldaki yönü halk kavramına bakışın 1960’lardan itibaren değişmesiyle çizilmiş ve 19.yy’daki başlangıç çalışmalarının odaklandığı kırsal karakterinin yanında halk bilimi, modern kent toplumuna da eğilerek halkı ve halk bilimi ürünlerini her icra ortamında bulunabilen; gelişen, değişen, dönüşen, uyarlanabilen dolayısıyla yaşayan bir mekanizma olarak kabul etmiştir. Öte yandan şüphesiz bazı halk bilimi ürünlerinin değişen sosyal, kültürel, ekonomik, teknolojik, iletişimsel vd. koşullar nedeniyle kaybolduğu veya gündemden düştüğü ancak yerlerine yeni şartlara uyum sağlayabilen ve ihtiyaçlara cevap verebilen yenilerinin aldığı da açıktır. Bu önermeyi işlevsel zorunluluklar modeli bağlamında açımlayan Mehmet Ali Yolcu ve Mehmet Aça’ya göre (2017, s. 21-24);

Halk bilimi de dâhil olmak üzere kültürün tüm alt-sistemleri ve bu alt-sistemlerine bağlı parçaları toplumun sistemin ön gerekleri olan işlevsel birtakım zorunlulukları karşılamak üzere yapılandırılarak hem kendi yaşamlarını sürdürürler hem de bağlı oldukları kurum aracılığıyla toplumsal sistemin denge ve uyumunu korurlar. İşlevsel zorunlulukları modernite, kentleşme, teknolojik gelişme vd. gibi çeşitli sebeplerle karşılayamayanlar ise tümel veya tikel olarak değişimle; yok olmayla ya da yerlerine bir başka yapının ikame edilmesiyle karşı karşıya kalırlar.

En nihayetinde halk biliminin günümüzdeki paradigması Mehmet Emin Bars'ın da ifade ettiği gibi (2021, s. 29), “şehir ve teknolojinin halk bilimi ürünlerini bütünüyle ortadan kaldırmadığı, biçim ve içerik değişiklikleriyle yeniden kullanıma soktuğu; bu bakımdan her yenileşme/ değişme ve dönüşümün halk bilimi için farklı yaşam alanları yarattığı” anlayışı üzerinde şekillenmektedir.

Çalışmaya konu edilen uygulamanın ilişkili olduğu kavramlardan ilki olan “eğlence”, halk bilimi ürünlerinin hem ilk işlevi hem de icra ortamlarının en canlısı olarak önem arz etmektedir. İnsana özgü bir eylem olarak eğlence, hoş vakit geçirmek, stres atmak, rahatlamak ve keyif almak amacıyla yapılan etkinlik ve deneyimler olarak tanımlanan ve psikolojik, sosyolojik, kültürel ve ekonomik yönleri ve işlevleri olan bir kavramdır. Yukarıda özetlenen hususlar bağlamında takip edilebileceği üzere 1950’lerden itibaren hızla değişen ve dönüşen sosyal doku içerisinde önceki dönemlerde kırsal ortamlarda yaşadığı bilinen pek çok folklorik ögenin olduğu gibi eğlence biçimlerinin de değişip dönüştüğü, uyarılma veya yeni yapılarıyla kent ortamında da görünür olduğu bilinmektedir. Nebi Özdemir’in de belirttiği üzere (2005, s. 65) sanayileşme ve beraberinde getirdiği kente göç ve modernite gibi dinamikler, kentlerde yeni eğlence sistemlerinin doğmasına, yerel eğlence unsur ve türlerinin ya da kurumlarının yapısında değişmelerin, çözümlerin meydana gelmesine, hatta bazılarının ortadan kalkmasına neden olmuştur.

Bu husus elbette halk bilimi araştırmacılarının da dikkatini çekmiş, kent ortamındaki yeni eğlence biçimlerine odaklanan pek çok araştırmanın yapılması gündeme gelmiştir. Bunlar arasında önemli bir toplamı ise kadın eğlencelerinin oluşturduğu ortaya çıkmıştır.³ Zira hayatın geçiş ve kriz ritüellerinde, halk edebiyatının masal, ninni, ağıt, mâni, fıkra gibi çeşitli türlerinde, halk hekimliği, halk botaniği, halk inançları gibi inanış ve pratiklerde kısacası folklorun hemen her kadrosu içerisinde aktif bir rol oynayan (Aça vd. 2019, s. 349) kadınlar, araştırmada ele alınan örnekte de olduğu gibi icra ve katılım boyutlarıyla hem kırsaldaki hem de kent hayatındaki eğlencelik uygulamalarda önemli bir yerde durmaktadırlar.

Daha önce herhangi bir örneğinin bulunmadığı ve çıkış motivasyonu itibariyle oldukça güçlü bir kırsal yön taşımaya rağmen son iki-üç yıl içerisinde kırsaldan-kent geneline Çanakkale kadınlarının oluşturduğu sosyokültürel doku içerisinde yaygınlaşarak, çevre illerde de örneklenmeye başlanan kadın merkezli bir yeni eğlence uygulaması olan “Şalvar Gecesi”ni ele alan bu çalışmada, düzenleyici ve katılımcı olarak uygulamada yer alan paydaşlarla mülakatlar yapılmak ve eğlencelerde katılımsız gözlem yapmak suretiyle bulunularak uygulamanın yapısal ve işlevsel özellikleri tespit edilmiş; akabinde bu yeni eğlence akımı “ıcat edilmiş gelenek” ve “fakelore” kavramları çerçevesinde tartışılmıştır.

³ Metin içerisinde yeri geldiğinde başvurulacak bu araştırmalar içerisinde, Küçükbasmacı (2016; 2018); Büyükokutan Töret (2018; 2020; 2022); Özdemir (2022), Derdiçok (2023); Tural (2024) gibi çalışmaları saymak mümkündür.

EĞLENCENİN ORTAYA ÇIKIŞI VE POPÜLERLEŞMESİ

Çanakkale/ Merkez Köprübaşı civarındaki “Seda Manifatura” isimindeki dükkânlarında manifaturacılık⁴ yapan Mukadder Acun ve kızı Seda Zengin, Çanakkale köylerinden pek çok kadın müşterilerine şalvarlık kumaş satışı ve şalvar dikimi yapmaktayken ilk kez 2019 yılında köylülerinden oluşan bir grup kadınla birlikte düzenleyip katıldıkları eğlence, Şalvar Gecesinin ilk örneği olarak ifade edilmektedir:

“Kemel köyünden benim de çok sevdiğim ablalarım vardı. İlk olarak 2019 yılında, sanırım sonbahardaydı. Böyle Kasım gibi falandı. 45-50 kişilik bir kadın grubu oldular, Gökçeşmeliler’i⁵ çok sevdiklerini, böyle küçük bir grup olarak şalvarları giyip bir eğlence yapmak istediklerini söylediler. Ben de yaptığım işten dolayı çevrem oldukça geniş olduğundan ayarladım organizasyonu. Geyikli’de Kayıkhanesi isimli mekânı kapattık o akşam. Bir otobüs kadın topladık yedik, içtik, eğlendik, paramızı ödedik. Ama öyle bir örnek giyelim şalvarları diye bir durum yoktu. Hepimiz şalvarlarla katıldık ama bir örnek değildi yani şalvarlarımız. Daha sonrasında, tekrarında orası uzak geldi tabi, burada Kestanbol Et Lokantasını ayarladım. Bir iki kez de orada yaptık” (K.K.1.).

Bu ilk birkaç eğlencenin ardından araya giren Covid-19 salgın sürecinin kısıtlamalarıyla devamlılık sağlanamayan eğlencede asıl popülerleşme ise aşağı yukarı Haziran 2022’den sonra ilgili kısıtlamaların bütünüyle kaldırılmasıyla yaşanmıştır. Özellikle yaz başlangıcına denk gelen bu süreçte oldukça uzun zamandır eğlence olanaklarından yoksun kalan tüm bireylerle birlikte Çanakkaleli kadınlar da eğlenme ihtiyacı duymuş ve taleplerini alışveriş yaptıkları sıralarda kaynak kişilere sunmuşlardır:

“Tabi şimdi Covid salgınında eğlenceyi yapamadık uzun zaman. Sonra yasaklar kalkınca daha önceki birkaç eğlenceye katılan müşterilerimiz yine istediler eğlence düzenlememizi. Bizim asıl patlamamız böyle başladı” (K.K.2.).

Kadınlardan gelen yoğun taleple yeniden başlanan eğlencede daha kolay ulaşılabileceği düşüncesiyle Çanakkale Merkez’deki Kestanbol Et Lokantası’nı yeni ve sabit mekân olarak belirleyerek, işletmecisi Koray Bey’le menü ve eğlence konusunda anlaşan Mukadder Hanım, kendi ifadesiyle, “sadece geliş fiyatına, reklam olur düşüncesiyle” maliyet ve dikiş ücreti mukabilinde katılımcıların beğendikleri şalvarları dikmiş, mekânı ayarlamış, böylece eğlenceler yeniden düzenlenmeye başlanmıştır. Öte yandan henüz kızı Seda’nın katılmadığı bu organizasyonların günümüzdekilerine nazaran daha seyrek ve nispeten orta yaş katılımcılarla gerçekleştiğini ifade eden kaynak kişi, kızı Seda’nın de eğlence düzenleme işine dâhil olup eğlencelerde aldığı çekimleri sosyal medya ortamlarında paylaşmasıyla birlikte eğlencenin daha da tanınır hâle geldiğini ve kısa zamanda hem il genelinde hem de çevre illerde benzer uygulamaların gerçekleştiğini, vurgulamaktadır (K.K.1.):

⁴ Manifatura: Fabrika yapımı her türlü kumaş, bez, dokuma vb. dokuma, yırtım. Manifaturacı: Manifatura eşyası satan kimse; yırtımcı, bezzaz. (URL-1).

⁵ Çanakkale genelinde Cahit Akın yönetiminde düğün, fasıl ve benzer eğlencelerde oldukça popüler olan davul, darbuka, klarnet, keman, tef gibi sazlarla müzik yapan bir grup.

“İlk başlarda Seda katılmıyordu bile. Daha sonrasında dedim Seda’ya sen de gel. Çünkü evvelki eğlencelere daha çok bizim yaş grubu, orta yaşlı kadınlar geliyordu, bir de seyrek oluyordu katılım. Hani gençler olursa daha renkli olur, daha iyi olur diye düşündüm. Bir de ben sosyal medya, Instagram filan kullanmadığımdan, Seda güzel kullanıyor, reklam yapar dedim, dükkânımıza da yararı olur diye düşündüm. Seda da geldi başladı, giyindi en güzel şalvarları, takıları falan. Eğlencelerde fotoğraf, video çekip yayınladı bizim dükkânın hesabında. Sonra katılan kadınlar da bizi etiketleyip çekimler paylaşıyorlardı tabii. Böyle olunca sosyal medyada daha da görülmeye başladık. Gençler arasında da yayıldı. Sonra köylerdeki genç kızlar da katılmaya başladı. Bu kadar yararı olacağını düşünmüyordum hiç. Bizim burada değil bütün her yerlerde Bursa’da, Balıkesir’de, Edirne’de de Şalvar Gecesi yapmaya kalktılar” (K.K.1.).

“Tabi bu eğlenceyi Çanakkale’de ilk kez Seda Manifatura’nın sahipleri Mukadder ve Seda Hanımlar yaptılar. Sonra gerçekten popülerleşti ve ilçelerde bizlere de talep gelmeye başladı. Biz de oluşan bu yeni eğlence sahasının ticari getirisi içerisinde yer almaya başladık. Kendi ilçemizdeki kadınlara yönelik geceler düzenlemeye başlayarak işin içine girmiş olduk. Mesela onlar bir yerle anlaşırsa biz de kendi çevremizdeki bir başka mekânla anlaştık. Böyle böyle biz de Şalvar Gecesi düzenlemeyi öğrendik” (K.K.3; K.K.4.).

Yukarıda aktarıldığı şekilde ortaya çıkan ve araştırma boyunca görüşülen pek çok farklı kaynak kişinin Mukadder ve Seda Hanımların öncü olarak ilk kez düzenlediklerini doğruladıkları eğlence, kısa süre içerisinde hızlı bir popülerlik kazanmış ve Balıkesir, Bursa, Edirne, Tekirdağ, Kütahya gibi çevre kentlerde de doğrudan aynı ad ve içerikle veya içeriği aynı olmak üzere farklı adlar altında (Şalvar Şenliği, Muhacir Gecesi vd. gibi) örneklenir hâle gelmiştir. Bu anlamda öncelikli işleri kumaş tedariki, dikimi ve ticareti olan manifaturacı-terziler popülerleşen bu yeni eğlence biçiminin doğal organizatörleri hâline de gelerek ekonomik faaliyetlerine organizasyon işini de eklemişlerdir. Aça’ya göre (2018, s. 104) kültür bilimi alanındaki araştırmacıların henüz dikkatini yeterince çekememiş olan bu organizasyon firmaları Türkiye’de endüstriyel üretimin ağırlıklı olduğu metropollerde 1990’ların başlarından itibaren daha ziyade kurumsal faaliyetlerin gerçekleştirilmesi süreçlerinde karşılama, ulaşım, konaklama, catering, gezi hizmetleri sunmalarıyla dikkat çeken teşebbüsler olmuşlardır. 2000’lerin başlarından itibaren bu türden büyük ölçekli hizmetler sunan organizasyonlara konser, defile, açılış gibi kısmen kurumsal kimlikli orta ölçekli hizmetlerin yanı sıra sünnet, kına, nişan, düğün, doğum günü gibi küçük ölçekli hizmetler sunan firmalar eklenmeye başlamıştır. İlk örneklerinde olduğu gibi bu yeni oluşumlar da İstanbul başta olmak üzere metropol kentlerde faaliyet göstermeye başlamışlardır. Geçen zaman içinde bu türden organizasyon firmaları Türkiye’nin hemen her kentinde yaygınlaşmakla kalmamış faaliyet alanları da sürekli bir gelişme göstermiştir. Bugün organizasyon firmaları tarafından üstlenilen ve bir kısmı geleneksel kaynaklardan gelen organizasyonlar arasında sürpriz evlilik teklifi, kına, nişan, düğün, bekarlığa veda partisi, sünnet kınası, cinsiyet öğrenme partisi, diş partisi, ilk adım partisi, 6 ay partisi ve 40 uçurma partisi gibi farklı etkinlikler yer almaktadır. Çalışmada ele alınan eğlence biçimi de büyük ölçekte geleneksel kaynaklardan beslenen bir yeni kent organizasyonu olarak düşünülmekte,

eğlenceyi düzenleyenler de Aça'nın ifade ettiği organizasyon firmalarının işlevlerini görmektedir.

YAPISAL ÖZELLİKLERİ İLE ŞALVAR GECESİ VE UYGULANIŞI

Folklor çalışmalarında yapı, nihai ürün olarak ortaya çıkan folklorik ürünün içerik bileşenleri, üretim şekli, biçimsel özellikleri ile ilgili bir kavram olup bu özellikler üzerinde etkisi olabilecek çeşitli değişkenler ile birlikte ele alınmaktadır. Bir diğer deyişle folklorik ürünün yapısı icra bağlamıyla ilişkilidir ve icraya etki eden her unsur ürünün şekillenmesine de etki etmektedir. Bu anlamda Şalvar Gecesi eğlencesini şekillendiren yapısal dinamikler düzenleyiciler, katılımcılar, mekân, zaman, duyuru-ilan-katılım süreçleri, giyim-kuşam-süslenme, müzik-dans ve yiyecek-içecek gibi bileşenlerden oluşmaktadır. Bu yapısal bileşenler kronolojik bir sırayla değerlendirildiğinde gecenin uygulanış biçimi de aşağı yukarı belirlenmektedir.

Düzenleyiciler bağlamında bakıldığında Şalvar Gecesi eğlencelerinin sahadaki kadınların hem günlük hem de bayram, kına, düğün, Hıdrellez, köy hayırları vd. törensel-ritüelistik uygulamalarında giydikleri ve geleneksel giyim kuşam ve süslenme kültürünün ana malzemesi olan şalvar için kumaş ticareti ve dikim işlerini yapan manifaturacı-terziler tarafından organize edildiği görülmektedir. Çanakkale Merkez'de bu temel ekonomik faaliyetle ilgilenirken ilk uygulamayı gerçekleştiren Seda Manifatura'nın başlattığı gece organizasyonları, kent merkezindeki ve ilçelerdeki diğer manifaturacı ve terziler eliyle kendi hinterlandlarında devam ettirilmektedir. Bu anlamda Seda Manifatura'nın hemen tüm kent merkezi ve ilçelerinde oldukça büyük bir etki alanı olmakla birlikte, merkezde Seval Manifatura ve Grup Ercan; Ezine'de Terzi Hamiyet ve Hakan Görmüş; Bayramiç'te Ebru Erol; Lapseki'de Sude Manifatura; Yenice'de Naciye Sultan Tekstil ve Şenol Tekstil gibi isim ve firmaların Şalvar Gecesi organizasyonunu düzenleme işini üstlendikleri tespit edilmiştir.

Şalvar Gecelerinin yapısal bileşenlerinin ikincisi ise şüphesiz gecede faydalancı pozisyonuyla yer alarak eğlenecek olan katılımcılardır. Kadın merkezli bir eğlence olduğundan dolayı, servis görevlileri, müzisyenler vd. gibi düzenleyici pozisyonunda olan erkek bireylerin dışında bütünüyle kadınlara yönelik olan eğlencede 18 yaş ve üzeri kadınlar katılımcı olarak yer almaktadırlar. İlk eğlencelerde daha ziyade orta yaş ve üzeri kadınlar bulunuyor olsa da günümüzde oldukça çok sayıda genç kadın birey de eğlenceyi benimsemektedir. Katılımcı kadınların ayırt edici özelliklerine bakıldığında ise başlangıç sürecindeki ilk eğlencelerin daha çok köylerde mukim kadınlara yönelik olduğu söylenebilirse de günümüzde kentli kadınların da büyük bir tevecühle eğlencede buldukları ifade edilmektedir. Özellikle kent merkezindeki restoranlarda düzenlenen Şalvar Gecesi eğlencelerine kentli kadınların katılımı daha yüksek olmaktadır. Bu noktada bir kent merkezindeki bir kurumda memur olarak çalışan ve eğitim düzeyi yüksek bir kaynak kişimizin şu ifadeleri oldukça kayda değer görünmektedir:

"Kızım da ben de çağdaş giyinen, kentte yaşayan bireyleriz. Ama bu şalvar geceleri ile ilgili paylaşımlar sosyal medyada dönmeye başlayınca inanır mısın, biz de özendik. Hatta

kızım “haydi anne biz de bir örnek şalvar alalım da gidelim eğlenelim” dedi. Biz de bir gece düzenlenen bir Şalvar Gecesine şalvar hazırlattık ve anne kız katıldık. Çok güzel ve farklı bir deneyim oldu bizim için” (K.K.6.).

Türkiye sahasında diğer şehirlerde karşılaşılan farklı isim ve uygulama biçimleriyle tatbik edilen diğer örneklerde⁶ olduğu gibi esasen bir kadınlar matinesi kimliğinde olan Şalvar Gecesi, anlaşıldığı üzere başlangıç aşamasında kırsala mensup kadınların bir arada bir restoranda eğlenmesi mantığıyla kapalı bir mekânda gerçekleştirilmiştir. Bu anlamda organizasyonu düzenleyenlerin anlaştıkları bir restoran (örneğin Çanakkale’de Kestanbol Et Lokantası, Sun San Hotel Restoranı, Çetinkaya Tesisleri vd.) hafta ortasındaki seyrek günlerinden birini Şalvar Gecesi için kadın katılımcılara ayırmaktadır. Ancak süreç içerisinde oluşan talep değişiklikleri ve popülerleşme neticesinde kapalı mekânların yanında açık hava mekânlarının da eğlenceye ev sahipliği yapması gündeme gelmiştir. Bu meyanda organizatörlerin köylere davet edilerek eğlencelerin köy ortamında yapılmaya başlanmasıyla köy meydanı, köy okulu bahçesi, düğün salonu, çamlık, mesire yeri gibi alanlar da Şalvar Gecesi için mekân olmuşlardır. Diğer taraftan 2024 yılında belediye başkanlıklarınca düzenlenen eğlencelerden Ezine ilçesindeki kapalı pazar yerinde, Gelibolu ilçesindeki ise ilçe spor salonunda gerçekleştirilmiştir.

Kaynak kişilerin (K.K.1.; K.K.2.; K.K.3.) ifadelerine göre hem tarım ve hayvancılık faaliyetlerinin hem de düğünlerin yaz aylarında oldukça yoğun olması nedeniyle daha ziyade harman sonlarından itibaren yapılan Şalvar Gecesi bu yönüyle ilk zamanlarda bir sonbahar – kış eğlencesi olarak başlamıştır. Ancak yukarıda ifade edildiği gibi pandemi ertesinde 2022 yılından itibaren özellikle kent merkezinde yoğunlaşan taleple birlikte eğlencelerin sabit mekânlarda düzenlenmesi söz konusu olmaya başlayınca artık belirli bir takvim gözetilmeksizin katılım toplandıkça eğlence düzenlenmesi gündeme gelmiştir. Öte yandan 2024 yılı özelinde 31 Mart Yerel Seçimlerinin hemen ertesinde köylerinde seçilen muhtarlar, köylü kadınların talepleri üzerine çok sık biçimde gece düzenleme isteğinde bulunmuşlar ve geceleri köylere taşımışlardır.

“Şalvar Gecesi zaman olarak daha çok kışın yapılıyor. Çünkü hem eğlenceye gelen müzisyenler hem mekânlar hem de kadınlar kışın çok daha müsait. Malum, düğün ve eğlence sezonu Çanakkale’de yazdır. Hem de tarım işi ta zeytin sezonuna kadar devam ediyor. Kadınlar da çok yoğun o yüzden, zeytinleri de toplayınca aylak oluyor kadınlar. O zaman başlıyoruz biz de eğlencelere. Bu yıl muhtarlık seçimlerinden hemen sonra yapmaya başladık eğlenceleri. Köy kadınları yeni seçtikleri muhtarlardan ilk icraat olarak Şalvar Gecesi istediler. Muhtarlar da bizle irtibat kurdular bu yıl yani ilkbaharda da yazın da Şalvar Gecesi yaptık. Ama köylere giderek yaptık tabi bunları” (K.K.1.).

Yerel seçimlerin ardından köylü kadınlar aslında muhtara verdikleri oyların karşılığını istemişlerdir. Bu bakımdan özellikle köylerinde ilk kez seçilen muhtarlar derhal organizasyonu düzenleyenlerle irtibat kurmak durumunda kalarak 2024 yılı Şalvar

⁶ Türkiye sahasında doğrudan kadınların katılımcı oldukları yeni kırsal-kentsel eğlenceler konusunda kaleme alınmış Büyükokutan Töret (2018; 2020; 2022); Özdemir (2022), Tural (2024) gibi çalışmalar önem taşımaktadır.

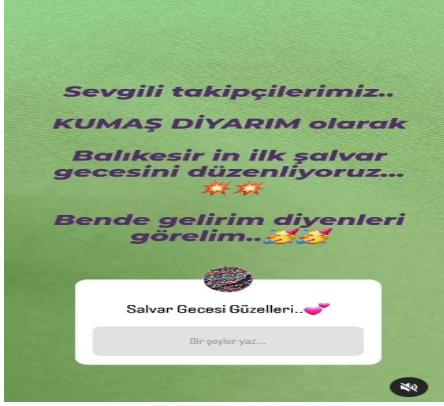
Gecesi takvimini mayıs ayında başlatmışlardır (K.K.1.). Örneğin Biga'nın Hoşoba Köyü'nde 6 Mayıs Hidrellez akşamı (URL-2); Çan'ın Ahlatlıburun Köyü'nde anneler gününe denk gelen (12 Mayıs) köy hayrının hemen akşamında (URL-3); Eceabat Beşyol Köyü'nde 19 Mayıs Atatürk'ü Anma, Gençlik ve Spor Bayramı akşamında (URL-4) köy muhtarlıklarınca seçmenleri olan köy kadınlarına Şalvar Gecesi düzenlenmiştir. Bu bağlamda zaman olarak bir sonbahar-kış eğlencesi mantığı ile ortaya çıkmasına rağmen eğlencenin, 2024 yılında yaşadığı bu dönüşümle ve kent genelinde kazandığı beğeni ve ortaya çıkan/çıkacak yeni aktörler ile zamanla tüm yıl geneline yayılan periyodik bir hal alacağı öngörülmektedir. Nitekim kaynak kişinin aşağıdaki ifadeleri eğlencenin popülerleşmesiyle birlikte devamlılık kazanacağını göstergesi olarak düşünülmektedir:

“Restorandaki eğlencelerimize de Kasım'ın 1'inde başlayacağız bu sene yeniden nasip olursa. Önceleri, yani ilk başlarda ayda bir veya en fazla on beş günde bir gece düzenliyorduk. Ama özellikle pandemi sonrasında ve bu yıl haftada bir eğlence düzenler hale geldik. Bu sene de herhalde durum daha da hızlanacak, bir duyuru yapmaya başlayalım artık haftada bir düzenleriz gibime geliyor” (K.K.2.).

Eğlenceyi düzenleyenler, eğlenceye katılanlar, mekân ve zamanla ilgili bilgilerin verilmesinin ardından eğlencenin nasıl duyurulduğunu ve katılımın nasıl sağlandığını ele almak gerekecektir. Bu noktada yukarıda sunulanlardan hareketle duyuru ve katılım süreçlerinin esasında eğlencenin düzenleneceği mekânla orantılı olduğunu ifade etmek doğru olacaktır. Zira organizatörün bir restoranla anlaşarak düzenlediği eğlence ile bir köyde düzenlenen eğlencede birbirinden kısmen farklı katılım usulleriyle karşılaşmaktadır. Şayet ilki gibi bir durum söz konusu ise organizatör, yer, menü, müzik-müzişyen, zaman, fiyat vd. hususları netleştirmesinin ardından büyük çoğunlukla sosyal medya hesaplarında bu bilgilerin ve diğer katılım şartlarının bulunduğu ve eğlenceli müzik altyapılı bir kısa video veya fotoğraf-afiş eklenmesi ve hashtag adı verilen çeşitli anahtar sözcüklerin etiketlenmesi suretiyle paylaşarak katılımcı kitlelere ulaşmaktadır. Muhtarlıklardan gelen talepler doğrultusunda, köylerde düzenlenecek olan geceler içinse tüm katılımcıların muhtarlığın davetlisi olmalarından dolayı herhangi bir giriş-katılım ücreti alınmayacağından sadece yer ve zaman bilgisinin bulunduğu benzer duyuru paylaşımları yapılmaktadır. Bu bakımdan düzenleyiciler için sosyal medya etkileşimleri oldukça önemli görülmektedir ki kaynak kişilerimizden birisi sadece sosyal medya hesaplarındaki paylaşım fotoğraf ve videolarının kaliteli ve etkileyici olması düşüncesiyle düzenlediği gecelerde profesyonel fotoğraf çekimi desteği almaktadır (K.K.2.).

Köylerde düzenlenecek olan Şalvar Gecelerinin haricindeki restoran organizasyonları için ise anlaşma sağlanan restoranın kapasitesi ölçüsünde dip koçanlı bilet satışı yapılarak katılımcılardan nakit olarak giriş ücreti alınmaktadır. Bu giriş ücreti içerisinde ortak menü yiyecek-içecek ve eğlence bulunmakla birlikte düzenleyici manufakturacı-terziler tarafından yapılan kampanyalarla gecede giyilecek şalvar da katılım fiyatına dâhil edilebilmektedir.

Görsel 1-2-3-4: Çeşitli Firmaların Şalvar Gecesi Duyuru Paylaşımları (URL-5; URL-6; URL-7; URL-8).

Görsel 5. Dip koçanlı bilet örneği (URL-9).

Görsel 6. Biga Sarıkaya Köyü Şalvar Etkinliği Duyuru (URL-10).

Her iki usulde (restoranda veya köylerde) düzenlenecek gecenin duyurulmasının ve geceye katılacakların belirlenmesinin ardından düzenleyiciler restoranda düzenlenecek gece için kendilerinin kurdukları veya köylerdeki kadınların hâlihazırda oluşturdukları WhatsApp grupları aracılığıyla katılımcılarla iletişim ortamı meydana getirerek gecenin detaylarını birlikte şekillendirip, paylaşmaktadırlar. Bu anlamda düzenleyiciler ile belirlenen katılımcıların bir araya gelmesinin hemen ardından gelen süreç belki de en önemli husus olarak gecenin aslı unsuru ve sembolü olan şalvarların teminidir.

Şalvar, Türk topluluklarının takip edilebilen tarihi serüveni içerisinde genellikle at binmeyi ve hareketli yaşam tarzını kolaylaştıran işlevsel özellikleriyle yaygınlaştığı düşünülen ve kadın erkek herkesin giydiği ağ kısmı bol bir alt giysisidir. Günümüzde bazı Doğu ve Güneydoğu Anadolu kentleri ve halk dansları-sosyal statü kıyafetlerinde (seğmen, zeybek, deveci, ağa vd.) erkeklerin çeşitli biçimlerini giymeye devam ettikleri şalvarlar, genel itibarla ve büyük çoğunlukla kadın geleneksel-kırsal giyimi içerisinde devamlılığını korumaktadır. Buna mukabil farklı iklim özellikleri, yaş-sosyal profiller, geçim kaynakları ve ekonomik yapılar bağlarıyla kadın giyimindeki şalvarların da şekilsel yapıları üzerinde bazı değişikliklerin olabildiği, kullanılan kumaş, renk, motif vd. biçimsel öğelerinin farklılaşabildiği görülmektedir (Ayhan, 2021, s. 63). Öte yandan şalvar, geleneksel kadın giyiminde gündelik-törenlik kullanımlara yönelik olarak da farklılaşmaktadır ki Şalvar Geceleri için katılımcıların temin ettikleri şalvarlar da gündelik kullanımda giyilen sade-detaysız-gösterişsiz şalvarlardan olmayıp, oldukça renkli, gösterişli kumaşlardan mamul giysilerdir.

Kurulan anlık yazışma gruplarında gecenin bilgilerinin paylaşılmasının ardından düzenleyiciler tarafından şalvarlık kumaşların renk ve model fotoğrafları gönderilerek gruptaki kadınların ortak fikirleri doğrultusunda siparişler alınır. Alınan siparişlerinin ardından ise katılımcıların beden ölçülerine göre şalvar dikimleri yapılarak gecenin asli sembolü katılımcılara gecedan birkaç gün önce teslim edilir. Bu noktada, gecenin ilk uygulamalarında şalvar giyme zorunluluğunun bulunmadığı; zamanla şalvarın bütünleştirici bir öge olarak kabul edilerek (ki burada şalvar temini de yapan organizatör manufakturacı-terzilerin ticari kazanç güdülüleriyle belirgin bir zorlaması da mevcuttur) gecenin başat ve sembolik-ritüelistik giyim aksesuarı hâline geldiği tespit edilmiştir. Öte yandan yine önceki Şalvar Gecesi uygulamalarında tüm katılımcıların tek tip bir model üzerinde uzlaştıklarını, fakat zaman geçtikçe yaş gruplarına göre model farklılıklarının ortaya çıktığını ifade eden organizatör kaynak kişiler (K.K.1.; K.K.2.; K.K.3.; K.K.4.) özellikle 2024 yılındaki gece hazırlıklarında genç kızların daha gösterişli, renkli ve pullu; orta yaşlıların onlara, yaşlıların ise orta yaşlılara nazaran gösterişten daha uzak modeller beğenerek katılımcıların yaşlarıyla ilgili bir farklılığın ortaya çıktığını da belirtmektedirler. Daha çok köylerdeki eğlencelerde görülen bu ayrım hususunda bir diğer kaynak kişi:

"Biz zaten köylerimizdeki düğünlerde, kınalarda, hatimlerde, hayırlarda yaşıt akran gruplarımızla bir örnek şalvar takımları giyiyorduk. Eğlencelere de bunu yansıttık. Yaş gruplarımıza mesela yaşlı kadınlar daha renksiz, daha az gösterişli; orta yaşlılar nispeten

biraz daha pullu, gösterişli; biz genç kızlar ise daha gösterişli, renkli, detaylı, hareketli, pullu şalvarlar yaptırarak yaşlılarımızla bir örnek giyinip katılıyoruz. E insan eğlenmeye karalar bağlayarak gitmez ki... Hem biz daha genciz..." (K.K.5.).

diyerek esasında geleneksel Türk kadın giyim kuşam ve süslenme kültüründe yer alan yaş ve statü farkı ile renk ve motif sembolizmi bağlamı ortak bir algının yansımalarını çağrıştırmaktadır. Zira Türk kültür dairesinin hemen her yerindeki kadın geleneksel giyiminde yaşlı-dul kadınlar daha ziyade gösterişsiz ve koyu renkli; genç kızlar ise daha renkli ve motifli giysileri tercih etmekte; evli, nişanlı olma ve ilişkisi olmama gibi sosyal durumları ile ilgili mesajları giyim kuşam ürünlerindeki renk ve/veya motif sembolizmi ile iletmektedirler.

Görsel 7-8. Yaş gruplarına göre farklı şalvarlar giyen katılımcılar. (Seda Zengin Arşivi).

Görsel 9-10. Düzenleyicilerin şalvar giyilmesini zorunlu tuttuklarını ifade eden paylaşım örnekleri. (URL-5; URL-10).

Gecenin en önemli sembolik unsuru olan şalvarın yanında katılımcı kadınlar elbette ki seçtikleri şalvarlarla uyumlu bir üst giysisine de ihtiyaç duymaktadırlar. Bu noktada,

bir örnek olarak giymeye karar verdikleri şalvarlarla uyumlu renklerde (çoğu kez siyah olmakla birlikte genellikle düz renkli) bir bluz veya tişört (ve giyenler için başörtüsü) ile durumu kotaran kadınlar burada da ortak hareket etmekte ve seçtikleri üst giysilerin şalvarlarının gösterişini kapatmayacak şekilde olmasına özen göstermektedirler ki buradan da anlaşılacağı üzere gecenin asıl giyim unsuru şalvardır. Buna mukabil genç kızların çoğunlukta olduğu bazı katılımcı gruplarda, nadiren de olsa, alt-üst takım şeklinde bir kombinden oluşan ve Çanakkale geleneksel kadın kıyafetleri arasında “kat urba” adıyla anılan takım giysi de tercih edilerek düzenleyicilerden talep edilmektedir.

Görsel 11. Kat Urba Örneği. (Seda Zengin Arşivi).

Eğlence etkinliklerinin en önemli unsurlarından olan müzik ve dans tarihin en eski zamanlarından ve topluluklarından itibaren her kültürel katman ve icra ortamında birlikte var olarak eğlencedeki duygusal dinamizmi sağlayan motivasyon kaynakları olmuşlardır. Şalvar Gecesi uygulamasındaki müzik ve dans icraları da yukarıda aktarılan ilk örneğinden itibaren gecenin temel işlevi olan eğlencenin yerine getirilmesindeki başat etken rolünü üstlenmektedir. Zira fikir olarak Çanakkale kırsalındaki kadınların kınalarda, düğünlerde çok beğendikleri bir yerel orkestrayı dinleyerek eğlenme fikrinden çıktığı anlaşılan Şalvar Gecesi uygulamalarında her ne kadar sembolik kültürel unsur “şalvar” olsa da temel motto müzik ve dans eşliğinde kadın kadına eğlenmek fikridir. Bu bağlamda Tural’ın (2024, s. 68) Eskişehir’deki bir örnekten hareketle ifade ettiği gibi Çanakkale Şalvar Gecesi uygulamalarında da her kesimden ve yaştan kadına hitap eden müzikler ve hareketli danslar gecenin müzikal ve ritmik eğlence altyapısını oluşturmaktadır. Bu noktada kına, düğün, asker eğlencesi, deve güreşi vd. eğlencelerde ve sezon boşluklarında restoranlarda canlı icralar yaparak Çanakkale genelinde oldukça popüler olan Cahit Akın yönetimindeki “Gökçeşmeliler Grubu” ile “Klarnet Sanatçısı Ahmet Uygun ve Saz Ekibi” Şalvar Gecelerinin aranan müzik icracıları olarak ön plana çıkmaktadırlar. Bu müzisyen grupların yanında organizasyonu düzenleyen manifatura firmalarının anlaşmalı oldukları yerel düğün müzisyenleri-piyaniistler de gece organizasyonlarında yaz-düğün sezonunun bitmesiyle birlikte yer alabilmektedirler. Öte

yandan Ezine Belediyesinin 2024'te düzenlediği geceye katılan Gizo (Gizem)-Şenol Evgi çifti ile aynı yıl Yenice-Hamdibey'deki gecede sahne alan O Ses Türkiye Yarışmacısı Tamer Güneş örneklerinde olduğu gibi nüfus ve ekonomisi nispeten daha büyük olan yerlerde diğerlerine oranla daha popüler olan müzik icracılarının sahne aldığı da tespit edilmiştir.⁷ Ancak herhalükarda Gökçeşmeliler ve Ahmet Uygun Saz Ekibi Çanakkale ve kırsalındaki Şalvar Gecelerinin en çok tercih edilen müzisyenleri olarak belirlemektedirler.

Kırsalda düzenlenen Şalvar Gecelerinde bir köy düğünü havasında ağırlıklı olarak 9/8 ölçülü oyun havaları (Roman havaları da denilmektedir) çalınmak suretiyle genellikle sadece dans etmek amaçlı müzik icraları gerçekleştirilmekteyken; restoranlarda düzenlenen örneklerde, yemek esnasında fasıl veya popüler şarkılar çalınıp söylenmekte, oyun havaları eşliğinde dans edilmesi ise yemek sonrasına bırakılmaktadır. Yemek sonrasında genellikle genç kızların ellerinde maytaplarla, teflerle, mendillerle (tıpkı bir kına eğlencesinde olduğu gibi) sahneye-meydana gelerek açılışını yaptıkları dans-oyun aşaması için özellikle Seda Manifatura'nın düzenlediği Şalvar Gecesi organizasyonlarında, firmanın yetiştirdiği genç kız gösteri grubunun girişi kayda değerdir. Firmanın gösteri ekibi arkalarına katılımcı genç kızları da alarak büyük bir sıra halinde ritim tutarak, dans ederek sahneye gelirler ardından hemen tüm diğer kadın katılımcılar da dansa kalkıp arkadaş çevreleriyle karşılıklı oynayarak gecenin eğlenceli ortamını canlandırırılar.

Türk kültür dairesinin eğlence etkinliklerinin önemli bir bileşeni olan yeme-içme, Şalvar Gecesi uygulamalarının da yapısal dinamikleri içinde bulunmakla birlikte duyuru ve katılım hususlarında ifade edildiği gibi eğlencenin düzenlendiği yere bağlı olarak kısmi değişiklikler göstermektedir. Bu noktada şayet eğlence terzi-manifaturacı firma organizasyonu olarak bir restoranda düzenleniyor ve önceden bilet satışı ile katılım sağlanıyorsa genellikle çorba, salata-garnitür, et-tavuk ızgara-tava, pilav, alkolsüz içecekler ve tatlıdan oluşan bir ortak menü ikram olarak alınmakta ve bilet fiyatına dahil edilmektedir. Bu anlamda restoranlardaki eğlencelerin yeme-içme boyutlarını organizatörler ile restoran işletmecileri belirlemektedir. Diğer taraftan köylerde muhtarlıkların-köy kadınlarının talebi ve tertibiyle gerçekleştirilen gecelerde ise menü inisiyatifi katılımcılara geçmekte ve genellikle köy muhtarlığının yaptırdığı nohutlu-tavuklu pilav, yoğurt ve helvadan oluşan bir menü ikramı sunulmaktadır. Dolayısıyla organizatör firmalar köylerdeki Şalvar Gecelerinin yeme içme etkinliklerine müdahil olmamaktadırlar. Bir diğer husus olarak eğlencenin kırsal karakteri dolayısıyla her iki ortamda ve şekilde düzenlenen Şalvar Gecesi uygulamalarında alkol tüketilmesi düzenleyiciler ve katılımcıların geneli itibarıyla istenmemektedir (K.K.1.; K.K.3; K.K.4.). Bu durum özellikle köylerde daha net ve kesindir. Ancak eğlencelerin düzenlendiği restoranların aynı zamanda alkollü mekânlar olmalarından dolayı buralardaki

⁷ Makalenin dergiye sunulmasından sonra 1 Kasım 2024 tarihinde Seda Manifatura tarafından düzenlenen bir organizasyonda PAU lakabıyla bilinen fenomen şarkıcı Ayhan Ulu sahne almış, bu geceye Çanakkale genelinden oldukça yoğun bir katılım gerçekleşmiştir (y.n.).

eğlencelerde zaman zaman oluşan talep doğrultusunda isteyen kadın katılımcılar ücretini kendileri ödemek suretiyle alkollü içki tüketebilmektedirler:

"Köylerde zaten olmuyor, olmaz da, ama restoranlardaki bazı gecelerde, bazı kadınlar arkadaş çevreleriyle kendi kendilerine alkol almak istiyorlar. Biz tabi düzenleyici olarak bunu istemiyoruz, köylü kadınlar da istemiyorlar ama bilet almışlar, katılmışlar, arkadaş çevreleriyle kadın kadına eğlenmek istiyorlar tabi insanlar. O yüzden ücretleri kendilerinden olacak ve gecenin uyumunu bozmayacak şekilde alkol almalarına bir şey diyemiyoruz. Ama çok nadir oluyor böyle talepler. Daha çok şehirli kadınlar katıldığında bazen istiyorlar..." (K.K.1; K.K.3; K.K.4.).

Yukarıda özetlendiği şekilde düzenleyiciler, katılımcılar, mekân, zaman, duyuru-ilan-katılım süreçleri, giyim-kuşam-süslenme, müzik-dans, yiyecek-içecek gibi yapısal bileşenlerden oluşan Şalvar Gecesi'nin uygulanışı ise kaynak kişilerin ifadeleri çerçevesinde şu şekildedir:

"Restoranlarda düzenlediğimiz gecelerde aşağı yukarı saat 19.00'dan itibaren katılımcılar gelmeye başlarlar. Biz de kapıda onları karşılarız, kendileri için sayılarına göre ayarladığımız masalara yerleştiririz kadınları. Bazen ufak tefek anlaşmazlıklar olur. Kimileri sahneye uzak olduklarını, kimileri de grup olarak geldiklerini başkalarıyla karışık oturmayı istemediklerini söylerler. Bir şekilde çare bulmaya çalışırız. Herkes bir şekilde yerlerine oturtulunca yemek servisi başlar. Bir yandan da Gökçeşmeliler fasıl müziği çalarlar, söylerler. Genelde sanat müziği, arabesk, türküler falan... Yemekler yenirken biz de masaları tek tek gezeriz, selamlaşırız. Eksik olup olmadığını sorarız. Fotoğraf çektirenler olur. Onlarla fotoğraf çektiririz. Yemekler yarılanınca yavaş yavaş saat 20.30 gibi kızlarımızı alkışlarla, anonslarla sahneye alırız. Maytapları yakarlar, teflerle, mendillerle oynaya oynaya gelirler sahneye. Çiftetelli, Roman havası artık hep oyunlar oynamaya başlarlar. Kadınlar da kalkarlar kendi arkadaşlarıyla. Oyun oynanır uzun bir süre... Böyle böyle otura kalka, oynaya oynaya, yiye içe saat 24.00'e kadar eğlenilir hep birlikte... 24.00'ten sonra da herkesle kapıda teker teker vedalaşırız göndeririz kadınları..." (K.K.1; K.K.2; K.K.3; K.K.4.).

"Köylerde meydanlık yerlerde açık havada daha güzel eğleniliyor. Mesela bazı köylerde fener alayı gibi genç kızlarla, kadınlarla fenerler, maytaplar yakarak, bayraklarla meydana geliyoruz. Tabi müzik de çok yüksek sesle çalıyor. Öyle başlıyoruz eğlenceye... Sonra Allah ne verdiyse gece yarısına kadar oynamaca..." (K.K.3; K.K.4; K.K.5.).

Şalvar Gecesi eğlencelerinin kısa zamanda popülerleşerek, talep görmesi ve böylece oluşan ekonomik ortamın içine farklı düzenleyicilerin dâhil olmasıyla birlikte gecenin temel yapısal unsurlarına bazı eklentilerin de yapılması gündeme gelmektedir. Bunlardan biri Seda Manifatura'nın düzenlediği gecelerde yapılan çekilişlerdir. Şalvar Gecesi'nin ilk düzenleyicileri olarak sosyal medya ortamında oldukça çok sayıda takipçi kazanan Seda Manifatura'nın bu popülerliğinden faydalanmak isteyen esnaf çevresi, gecede çekilişle katılımcılara dağıtılmak üzere fincan takımı, gram altın, makyaj ürünü, masaj, cilt bakımı vd. kadınlara yönelik armağanlar sunarak gecedeki sunumları zenginleştirmekte böylece isimlerini ve reklamlarını da görünür kılmaktadırlar:

"Saat 22.00 gibi çekiliş geçeri. Bizim esnaf arkadaşlar Şalvar Geceleri çok yaygınlaşınca kadınlara göre küçük hediyeler vermeye başladılar bize çekiliş yapıp dağıtalım,

reklamlarını yapalım diye. İşte ne var züccaciye eşyaları var, gram altın var, cilt bakımı var, makyaj malzemesi var, hediye çeki var... Hangi esnaf ne iş yapıyorsa ona göre veriyor hediyesini. Biz de katılan kadınların hepsinin bilet numaraları var ya bunları bir bez torbaya koyuyoruz. Bazen muhtara; bazen bir genç kızımıza, bazen bir ablamıza sırayla çektiriyoruz. İşte falanca kuyumcudan bir gram altın; filanca züccaciyeden fincan takımı... Ne verildiyse bunları çekilişle kazananlara dağıtıyoruz. Dağıtılacak hediyeler bitince de 24.00'e kadar oynamaya devam ediyoruz kadınlarımızla” (K.K.1.; K.K.2.).

İŞLEVSEL ÖZELLİKLERİ İLE ŞALVAR GECESİ

Sözlüklerde, *bir nesne veya ürünün iş görme yetisi, fonksiyon* olarak kısaca tanımlanan işlev, tanımından hareketle daha ziyade somut varlıklara atıfta bulunmaktaysa da, özellikle sosyal bilimciler tarafından daha detaylı ve geniş bir perspektiften ele alınmakta ve tanımdaki somut düşüncenin yanı sıra, soyut, manevi durumların, tutum ve davranışların, inançların da belirli işlevlerinin bulunduğu fikri üzerinden işlevsel yaklaşımlar geliştirilmektedir (Dinç, 2021, s. 312). Folklor ürünlerinin işlevleri bağlamında ise Türkiye sahasındaki hemen tüm araştırmalarda W. Bascom'un (2010, s. 71- 83) “eğlence-hoş vakit geçirme, değerlere-toplumsal kurum ve törelere destek verme, eğitim-kültürün genç kuşaklara aktarımı, sosyal kontrol-toplumsal baskıdan kurtulma” ve İlhan Başgöz'ün (1996, s. 2) Marksist folklor araştırmalarından yola çıkarak söz ettiği “protesto” işlevlerinin ele alındığı görülmektedir. Öte yandan Erdoğan Altınkaynak ve Vedi Aşkaroğlu, “Folklorun İşlevleri Üzerine Eleştirel Bir Çözümleme” başlıklı makalelerinde folklor sahasında genel referans olarak alınan bu işlevlerin halk bilimi ve halk edebiyatı mahsullerini değerlendirirken ekonomik, sosyolojik, psikolojik ve etnolojik bağlamlarda yetersiz kaldıklarını ifade ederek, “ekonomik getiri ve kazanç elde etmek; sosyal dayanışmayı ve yardımlaşmayı sağlamak; biyolojik ve psikolojik rahatlamayı sağlamak; milli ve bireysel bilincin oluşmasına katkı sağlamak; vücut egzersizleri yapmada kullanılmak; yalnızlık korkusunu üzerinden atmak; bilim, sanat ve edebiyata ilham kaynaklığı etmek ve anlatım ve ifadeye zenginlik katmak” gibi işlevlerin de incelemelerde hesaba katılarak işlevsel bakışın genişletilmesinin gerekli olduğunu vurgulamaktadırlar (Altınkaynak ve Aşkaroğlu, 2024, s. 607). Bu anlamda folklorik ürünlerin icra, bağlam, biçim ve yapılarının değişip dönüşebileceği gerçeğinin yanında bunlara bağlı olarak işlevlerinin de değişip dönüşebileceği fikrinin git gide yaygınlaşacağı ve Türkiye sahası folklor araştırmalarında işlevsel incelemelerin bu bakışla çeşitleneceği kanaatindeyiz.

Şalvar Gecesi uygulamalarının işlevsel özelliklerinde de yukarıda sıralanan düşüncelerle doğrudan veya dolaylı bir ilişki içerisinde eğlencenin işlevlerini bireyden topluma veya özelden genele gitmek suretiyle, bireysel (psikolojik); toplumsal (sosyolojik); ekonomik ve kültürel işlevler ana başlıkları altında şu şekilde ele almak mümkün olmaktadır:

Şalvar Gecesi, bir eğlence biçimi olması hasebiyle Bascom'un (2010) “eğlenme-hoş vakit geçirme” işleviyle doğrudan ilişkili olmasının yanında *bireysel (psikolojik) işlevleri* bağlamında ilk olarak kadın bireyin eğlenerek rahatlamasına ve psikolojik doyuma

ulaşmasına vesile olan bir uygulama olarak ön plana çıkmaktadır. Geceye katılım sağlayan kadınlar, hemcinslerinden oluşan bir topluluğun içerisinde; toplumun ve karşıt cinsiyetin baskıcı-yadırgayıcı tutumlarına maruz kalmaksızın eğlenmekte; günlük rutinin dışına çıkarak hoş vakit geçirip rahatlayabilmektedirler. Bu husus özellikle köy kökenli kadınlar için bulunmaz bir fırsat olarak görülmektedir. Zira kent hayatına oranla daha muhafazakar bir ortamda yaşayan köy kadınları toplumsal hayatlarında ancak hemcinsleri arasında daha serbest ve rahat davranabilmektedirler. Özellikle tesettür giyimini benimsemiş kadınlar da eğlencenin oluşturduğu bu rahat ortama istekle katılabilmektedirler:

“Sadece kadınlardan oluşan bir ortamda eğlenmek hepimiz için çok rahatlatıcı oluyor tabii ki. Biz köylerimizde düğünlerde bile bu kadar rahat olamıyoruz. Çünkü iyi kötü erkekler de oluyor meydana. Sonra akrabalar, kayınvalideler vs. bir sürü insan sizi ister istemez gözlüyor. İstedğin gibi dağıtamıyorsun. Ama Şalvar Gecesi’ne yakın arkadaşlarıyla, akranlarıyla katıldığında daha iyi oluyor. Seni rahatsız edecek kimse olmuyor yani ortamda. Bu da insanın daha rahat hareket etmesini, rahatla oyunlara kalkmasını hatta alkol de alanlar olursa, iyice dağıtarak felektan bir gece çalmasını sağlıyor. Biz bize daha güzel eğlenebiliyoruz yani” (K.K.8.).

“Sene boyunca zaten tarla işlerinden ev işlerinden yılıyor köy kadınları. Harman sonu, sonbaharda işler azalınca da eğlenmek herkesin hakkı değil mi? Hem kadın kadına... Hiç başka yabancı yok, erkek yok... Akranlarla, arkadaşlarla eğlenerek hoş ve rahat bir gece geçiriyoruz işte. Biz insan değil miyiz? Kendi kendimize biz de eğlenelim değil mi ama” (K.K.10.).

“Ben başörtülüym, kapalı bir kadını mesela. Çevremdeki arkadaşlarım da aynı şekilde. Köyde yetişmiş, muhafazakar insanlarız. Toplum içinde genç kızlar gibi veya açık giyinenler gibi rahat olamayabiliyoruz çoğu zaman. Ama sadece kadınların katıldığı kendi kendimize eğlendiğimiz Şalvar Gecelerinde beraberce rahatça eğlenebiliyoruz. Kimseden çekincemiz kalmıyor yani baktığında” (K.K.11).

Kadın kadına eğlenilen ortamın ortaya çıkardığı bu *rahatlama* duygusunun yanında Şalvar Gecesi eğlencesinin, geceye katılan kadın bireyler için bir *psikolojik üstünlük kurma* işlevini de yerine getirdiği tespit edilmiştir. Zira kıyafetlerine; saç-makyaj, takı gibi süslenme unsurlarına dikkat ederek daha gösterişli ve pahalı hazırlıklarla gecede yer alan kadınlar hemcinsleriyle kurdukları diyaloglarda beğeni kazanıp estetik veya ekonomik bağlamlarla ortam içerisinde konuşulmakta böylece diğer hemcinsleri üzerinde güzelliklerine-şıklıklarına ve varlıklarına dayalı psikolojik bir üstünlük de kurmuş olmaktadır. Öyle ki bu dürtülerle sadece Şalvar Gecesi hazırlığı için sair zamanlardan daha çok vakit ve maddiyat harcayan, başka şehirlerden şalvar temin eden, kuyumculardan mücevherat kirayalan bazı kadın katılımcıların olduğu kaynak kişilerce ifade edilmektedir (K.K.6.):

“Benle bir arkadaşım şalvarlarımızı Bursa’daki bir terziye yaptırdık. Çanakkale’deki terzilerde olmayan kumaşlardan tercih ettik şalvarlarımızı. Çanakkale’deki terzilerde bir top kumaş

gelince herkese aynı modelden yapıyorlar. Biz ise benzersiz olmak istedik. O yüzden dışarıda yaptırдық” (K.K.5.).

Şalvar Gecesi eğlencesinin psikolojik işlevlerinden son olarak tespit ettiğimiz husus ise kente oranla nispeten daha muhafazakar bir sahada yaşayan köy kadınlarının kent ortamında bir restoranda-eğlence mekânında, kendi sosyal hayatlarına ait ve zaman zaman yadırganan, pejoratif algılanan kıyafetleri ile görünür olmalarıyla kazandıkları *özgüven* ile ilgilidir. Nitekim kaynak kişilerin;

“Eskiden Kordon’da şalvarla gez bakalım ne derlerdi? Kınarlardı insanı, köylü derlerdi değil mi? Şimdi öyle mi? Şehirli kadınlar bile sıraya giriyor şalvar yaptırmak için. Şalvar giymek özgüvendir, kadını daha da güzel yapar” (K.K.1.).

“Vallahi genç kızlar parlak şalvarlarını çekiyorlar ıslık ıslık, üstlerine dekolteli bluzlar, altlarına da topuklu ayakkabılar giyiyorlar. Bir de güzel bir makyaj ve saç yaptırıyorlar. Kadın halimle ben bile imrenerek bakıyorum bazılarına o kadar kendinden emin o kadar güzel oluyorlar ki anlatamam” (K.K.6).

ifadeleri bir yandan geleneğin-gelenekselin moderne uyarlanması bağlamında kayda değer görünmekle birlikte eğlencenin yaygınlaşmasıyla şalvara yönelen teveccühün yarattığı psikolojik katkıyla, şalvar giyen köylü kadın bireylerin kazandıkları özgüvene de işaret etmektedir. Dolayısıyla Şalvar Gecesi eğlencelerinin psikolojik işlevlerinden birisini de köy toplumuna mensup kadınlara kent ortamında *özgüven kazandırma* olarak ele almak mümkündür.

Şalvar Gecesi eğlenceleri yukarıda sunulan bireysel-psikolojik düzlemdeki işlevlerin yanı sıra topluluk halinde katılım sağlanan bir eğlence biçimi olmasından dolayı önemli birtakım toplumsal-sosyolojik işlevleri de yerine getirmektedir. Toplu eğlenceler Özdemir’e göre (2005, s. 331) bireye içinde bulunduğu veya ait olduğu toplumu tanıma, kabul etme varsa sorunlarını çözümlenme ve uyum sağlama olanakları vererek onu sosyalleştirici bir fonksiyon üstlenmektedir. Şalvar Gecesi eğlencelerinde de cinsiyet, yaşam çevresi, ekonomik durum, giyim-kuşam vb. ortaklıklar çerçevesinde bir araya gelen kadınlar eğlence, sohbet ve dans etkinliklerinin bağlamı içerisinde güçlü bir *iletişim ve sosyalleşme* imkanı bulmaktadırlar. Akranları ile aynı masa etrafında toplanan kadın katılımcılar gece esnasında çeşitli kez ve şekillerde kurdukları etkileşimlerle fikir alışverişinde bulunabilmekte, deneyimlerini paylaşabilmekte, çalan müziklere birlikte eşlik etmektedirler. Öte yandan özellikle köyler bazında düzenlenen gecelerde köy kadınlarının gecenin hazırlığından sonlandırılışına kadar hemen her aşamada bir arada hareket etmeleri durumu söz konusu olduğundan, Şalvar Gecesi uygulamalarının köylü kadın bireylerin mensup oldukları toplumsal katmanla kurdukları *aidiyet bağını ve hemşehri ilişkilerini sağlamlaştırma* işlevini de yerine getirdiği söylenebilir. Gecenin köy ortamında düzenlenmesinde hemen herkesin eşgüdüm içerisinde görev alıyor olması elbette ki o geceyi diğerlerinden eşsiz kılacak bir duygudaşlık oluşturmada bu duygudaşlık da katılımcı-düzenleyici köy kadınlarını birbirlerine daha güçlü bir şekilde bağlamaktadır. Oluşan bu aidiyet bağının etkisinden olsa gerek, derleme yaptığımız hemen her köyde kadın katılımcılar kendi köylerinin Şalvar Gecesi etkinliklerinin

diğerlerinden daha güzel olduğunu dile getirerek bir anlamda gecenin mikro düzeyde bir *kimlik göstergesi ve muhafazası* işlevi oluşturduğuna da işaret etmişlerdir. Bunlardan örneğin Çan Karakoca Köyü’nde 2024 yılında düzenlenen Şalvar Gecesi eğlencesinde köy kadınlarının kendi aralarında oluşturdukları organizasyon, bütünüyle kayda değer görünmektedir ki kaynak kişi, bu hususu şu cümlelerle gururla ifade etmektedir:

“Biz aylar öncesinden başladık çalışmalara. Bir kadın korosu kurduk, hep birlikte başta Çanakkale türküleri gelmek üzere güzel bir türkü repertuarı çalıştık. Sonra Rinna Rinna ve Ninna oyunlarını oynamak için dersler aldık. Herkes sandığından eski geleneksel şalvar takımlarını çıkardı. Bir kızımız tüm sunuculuğu kendisi yaptı. Kaymakam, Belediye Başkanı tüm ekabir Şalvar Gecemize katıldılar. Yörenin en güzel gecesini biz tamamen kendi kendimize, köy kadınlarımızın bütün emeğiyle yaptık. O yüzden de çok güzel oldu.” (K.K.7.).

Folklor ürünlerinin, yaşadıkları icra, aktarım, dönüşüm gibi süreçlerin hemen bir çoğunda ekonomik bazı işlevleri de yerine getirdiklerini çeşitli örnekler üzerinden değerlendiren Altınkaynak ve Aşkaroğlu’na göre (2024, s. 613) ekonomik açıdan folklor ürünleri incelendiği zaman, her folklor ürününün yaşatıcısının veya icracısının görmüş olduğu hizmet karşılığında belirlenmemiş veya önceden anlaşma yoluyla elde ettiği bir kazanç kapısı olduğu ortaya çıkmakta, böylece icracının sanatını devam ettirebilmesi ve sanatın sosyal ve kültürel anlamda icracının çevresine toplanan kişilere eğitici, öğretici işlevlerin yerine getirilmesi sağlanmaktadır. Diğer taraftan Çobanoğlu’nun Hermann’dan aktardıklarına göre ise (1999, s. 9) sanayi toplumunun özel şartlarından kısa süreli de olsa kaçma duygusunun ortaya çıkardığı turizm olgusu henüz tarım toplumu hayatını yaşamakta olan yörelerdeki “geleneksel-orijinal ve el değmemiş halk kültürü”ne belirgin bir ilgi doğurarak folklor ürünlerinin turistik amaçlarla dönüştürülmesine zemin hazırlamıştır. Bu itibarla hem geleneksel icra töreleriyle hem de modern zamanlardaki dönüşmüş biçimleriyle folklorik malzemelerin bazı ekonomik işlevleri yerine getirmiş ve getirmekte oldukları anlaşılmaktadır.

Yukarıda sunulanlardan hareketle sıfırdan ortaya çıkarak son iki-üç yıllık periyotta yaygınlaştığı tespit edilen Şalvar Gecesi eğlencelerinin de bu bağlamda kısa zaman içerisinde oldukça önemli bir *ekonomi ve turizm-tanıtım alanı yaratma* işlevini yerine getirdiği görülmektedir. Şalvarlık kumaş temini ve şalvar dikimi alanında faaliyet göstermekteyken eğlenceyi ilk kez uygulayarak yaygınlaşmasına zemin hazırlayan Seda Manifatura’nın açtığı ekonomik alan çok kısa süre içinde doğrudan ve dolaylı olarak pek çok farklı paydaşı da içine alarak genişlemiştir. Bu noktada başta kendileri olmak üzere diğer terzi-manifaturacılar; kumaş tedarikçisinin sağlandığı kumaş üreticileri, eğlencelerin düzenlendiği restoranlar ve eğlencenin müzik-dans ayağında hizmet verenler oluşan ekonomik düzlemin doğrudan paydaşları haline gelmişlerdir. Nitekim öncü firmanın sahibi kaynak kişi bu hususu şu şekilde özetlemektedir:

“Eğlence sosyal medyada paylaşıla paylaşıla popüler hale gelince ortaya önemli bir alan çıktı tabi. Başka şalvarcılar da girdi işin içine. Onlar da başka yerlerle anlaştılar. Herkes bizi tercih edecek diye bir şey olmadı yani. Ama biz de eğlenceyi popülerleştirerek diğer firmaların da önünü açtık aslında. Mesela Bursa Pazarı diye bizim bir toptancı kumaşçımız

var bize teşekkür ediyorlar. Sizin sayenizde çok para kazandık diyorlar. Bursa’da da Balıkesir’de de başlamış Şalvar Gecesi yapmaya millet. Balıkesir’den Balıkesir Şumnuhar Manifatura aradı mesela, kadın gayet kibar bir şekilde siz öncüsünüz bu işi düzenleyen olarak, biz ilk defa gece yapacağız, sizin de bulunmanızı özellikle Seda’nın da katılmasını istiyoruz diye bizi davet de ettiler.” (K.K.1.).

Eğlencenin oluşturduğu bu ekonomik alandan doğrudan yararlanan paydaşların yanında diğer bazı esnafların da Şalvar Gecesi uygulamalarının dolaylı yararlanıcıları oldukları da ifade edilmelidir. Bu anlamda örneğin katılımcı kadınların hazırlıklarında süslenme için başvurdukları kuaför, makyöz, el-tırnak bakım stüdyoları, kına sanatçıları; takı ve mücevherat alımlarının-kiralamalarının yapıldığı kuyumcu ve bijuteri dükkânları; gecelere davet edilerek çekimler yapan fotoğrafçı, kameraman veya sosyal medya üreticileri; restoranların gıda alışverişlerini yaptıkları üreticiler ve esnaflar; köy muhtarlıklarının ikramlarını hazırlayan yemek firmaları gibi tali paydaşların oluşan ekonomik etkileşim ortamından dolaylı olarak yararlandıkları tespit edilmiştir. Bu itibarla Şalvar Gecesi eğlencelerinin, Çanakkale ekonomisinde giyim, kuşam ve süslenme, eğlence, yeme-içme, müzik, dans gibi kollarla hizmet gösterenler için yeni bir ekonomik faaliyet alanı oluşturduğunu söylemek isabetli bir önerme olacaktır.

Şalvar Gecesi eğlencelerinin kısa zamanda bu denli popülerleşerek pek çok önemli işlevi yerine getirir hale gelmesi önemli ölçüde sosyal medya araçlarının marifetiyle olmuştur. Başta düzenleyici firmalar olmak üzere eğlenceyle ilgili tüm aşamaların görüntülerini paylaşan bireysel ve ticari her sosyal medya hesabı aracılığıyla bu yeni eğlence biçimi kısa zamanda düzenlendiği Çanakkale kent merkezinden, kırsala oradan da çevre illere yayılmıştır. Bu itibarla eğlencenin oluşturduğu *ekonomik işlevin turizm-tanıtım* bağlamlarıyla da yeni yararlanıcılar yarattığı görülmektedir. Bu konuda firmalar kumaşlarını, modellerini, diğer ürünlerini ve düzenleyecekleri/ düzenledikleri gecelerin görüntülerini Instagram, Facebook ve TikTok hesaplarında ekonomik kazançlarını arttırma maksatlı olarak paylaşmaktayken; gecelere katılım sağlayan bireyler de eğlence deneyimlerini aynı yolla paylaşmaktadırlar. Anılan sosyal medya mecralarında yapılan bu paylaşımlarda kullanılan etiketler ise hem firmaların hem de Şalvar Gecesi eğlencesinin görünürlüğünü arttırmaktadır. 15 Eylül 2024 itibariyle eğlencenin ilk düzenleyicisi olarak Seda Zengin’in (Seda Manifatura) Instagram hesabının 69300’den fazla takipçisinin olması ve aynı tarihte sadece Google arama motoru üzerinden “şalvar gecesi” şeklinde yapılan bir aramada video, görsel, blog yazıları, haberler vd. içeriklerden oluşan toplam 61400 sonuca ulaşılması bu hususun en önemli göstergeleridir. Hal böyle olunca ortaya çıkan *ekonomi ve turizm-tanıtım alanı yaratma* işlevinden yararlanan başka aktörler de sosyal medyadaki bu görünürlükten faydalanmak arzusunda olmaktadır. Bu meyanda örneğin Seda Manifatura’nın düzenlediği gecelerdeki çekilişlerde hediye edilmek üzere ürün gönderen esnaflar veya Çanakkale özelinde vloglar (video blog) çeken sosyal medya içerik üreticileri Şalvar Gecesi eğlencelerinin oluşturduğu yaygınlık ve beğeniden yararlanarak simbiyotik bir anlayışla bir yandan eğlenceleri tanıtmakta bir yandan da kendi reklam ve tanıtımlarını gerçekleştirilmektedirler.

Şalvar Gecesi eğlencelerinin psikolojik, sosyolojik ve ekonomik alanlardaki işlevlerinin yanında birtakım kültürel işlevleri de yerine getirdiğini son olarak ifade etmek gerekmektedir. Bu noktada Çanakkale kırsalındaki kına, düğün, hatim, mevlit, köy hayrı gibi dini veya profan geleneksel törenlere katılan kadınların aynı giyim kuşamlarla bir örnek giyinmeleri hususunun yeni bir kadın eğlencesinde de temel unsur olması ve şalvarın sembolik bir öge olarak eğlencenin merkezine alınması Şalvar Gecesi eğlencelerinin yeni bir uygulama olmasına rağmen büyük ölçüde geleneksel yapıdan beslendiğini göstermektedir. Her şeyden önce gecenin uygulanışında çalınan müzikler, oynanan oyunlar büyük ölçüde yöredeki hemen tüm eğlencelerde icra edilen müzik ve dans unsurları olarak gecenin geleneksel kodlarındanlardır. Öte yandan ortaya çıkışı her ne kadar ticari kaygılarla olsa da bir kaynak kişilerin:

"Biz şalvarı şehre taşıdık, eskiden köyde yaşayanlar bile şalvarla sokağa mı çıkılır diyerek şehre geldiklerinde şalvar giymezlerdi. Şimdi utanmıyorlar, yadırgamıyorlar şalvarı. Sonra şehirde yaşayanlar arasında da şalvar popülerleşti sayemizde. Artık abiye kıyafetler yerine şalvar diktiriyor şehirdeki kadınlar bile. Çok artış oldu bunda." (K.K.4.).

"Vallahi eskiden şalvar giyen köylü sayılırdı. Yadırganırdı şehir yerinde. Ama şimdi şalvar bildiğin abiye kıyafet oldu yani bu eğlenceler sayesinde" (K.K.6.).

"Şalvar geceleri sayesinde eskiden şehirde giyemediğimiz kıyafetlerimiz moda oldu hocam. Artık şehirliler de şalvar yaptırmaya ve gecelerde giymeye başladılar. Biz de böylece köyümüzdeki giyim kuşamı şehire taşımış olduk. Şimdi kimse sıkılmıyor şalvar giymekten. Hatta en güzelini, en benzersizini yaptırmak için yarışıyorlar" (K.K.8.).

sözleriyle ifade ettikleri gibi, Şalvar Gecesi eğlenceleri kent hayatında hoş görülme, yadırganan, modern dışı bir giyim olarak karşılanan şalvarın kısa zamanda üzerindeki bu olumsuz algıdan sıyrılarak, kent ortamında bir varlık sahası edinmesini ve bir kültürel obje hatta modern moda ögesi halinde kabul edilmesini sağlamıştır. Pek çok kentli kadının ilgisiyle kent genelinde şalvar satışları oldukça artmış; şalvar ve kumaşlarında ise tür, renk, görsellik, biçim vd. nitelik ve nicelikler çeşitlenmiştir. Bu doğrultuda eğlencenin git gide yaygınlaşmasıyla hem kentli kadınların hem de genç kızların bu giyim unsuruna ilgiyle yaklaşmaya başlamaları şalvar özelinde geleneksel bir giyim kuşam ögesini koruma ve genç kuşakların benimsemesini sağlama güdüsünü oluşturduğunu ifade etmek de mümkündür. Dolayısıyla en nihayetinde "şalvar" sembolik ögesi ve "geleneksel kadın eğlencelerinin dönüşmesi" bağlamıyla Şalvar Gecesi eğlencelerinin *geleneği koruma-uyarlama-dönüştürme ve aktarma* şeklinde bir kültürel işlevi yerine getirdiği de ortaya çıkmaktadır.

Son olarak Şalvar Gecesi eğlencelerinin içeriğindeki yeme-içme etkinliklerinin Dinç'in (2019, s. 306-310) yeme-içme faaliyetlerinin işlevleri noktasında üzerinde durduğu prestij ve statü, arkadaşlık ve iletişim, hediyeleşme ve paylaşma, kutlama-ziyafet ve eğlence, toplumsallaşma gibi işlevleriyle doğrudan veya dolaylı olarak eğlencenin *psikolojik, sosyolojik, ekonomik ve kültürel* işlevlerine katkıda bulunduğu da ifade edilebilir.

İCAT EDİLMİŞ GELENEK VE FAKELORE KAVRAMLARI ÇERÇEVESİNDE ŞALVAR GECESİ

Eric Hobsbawm’ın “alenen ya da zımnen kabul görmüş kurallarca yönlendirilen ve bir ritüel ya da sembolik bir özellik sergileyen, geçmişle doğal bir süreklilik anıştırır şekilde tekrarlarla dayanarak belli değerler ve davranış normlarını aşılama çalışan bir pratikler kümesi anlamında düşünölmelidir.” ifadeleriyle tanımladığı “ıcat edilmiş gelenek” kavramı yine ona göre gerçekten icat edilmiş, inşa edilmiş ve formel düzlemde kurumsallaşmış gelenekleri olduğu kadar, kolayca izi sürölemeyecek bir şekilde kısa ve belirlenebilir bir zaman diliminde -belki de birkaç yılda- ortaya çıkmış olan ve büyük bir hızla yerleşmiş gelenekleri de kapsamaktadır (Hobsbawm, 2006, s. 2). Bu anlamda icat edilmiş gelenek kavramı, modern zamanlarda oluşturulmasına rağmen geçmişle bağlantılıymış gibi bir algı kuran; siyasi ve kültürel anlamda kimlik inşası, meşruiyet sağlama veya toplumsal uyumu teşvik için kullanılan yeni gelenek tasarımları olarak düşünölmelidir. Örneğin ulusal bayramlar ve anma törenleri büyük ölçüde modern zamanlarda icat edilmiş geleneklerdir.

Hobsbawm icat edilmiş geleneğin, folklorik olup olmadığına odaklanmaksızın, belirli kültürel kodları anıştırmak; sembolik-ritüelistik kalıplarla icra edilmek; çeşitli değişkenlerin dönüştürdüğu yeni yaşam koşulları veya ağırlıklı olarak ideolojik saiklerin etkisiyle ortaya çıkmak; takip edilebilecek kadar kısa bir sürede dahi yaygınlaşarak toplumca benimsenmek gibi özellikleri olan yeni gelenek formları olduğunu düşünmektedir.

Özkul Çobanoğlu’nun (1999, s. 11) “modernleşme ile başlayan ve folklor ürünlerini kendi doğal bağlamlarının dışında bir pazarlanabilirliğe iten turizm hareketi” olarak tanımlayarak “zaman içinde kendi otantiğini ortaya çıkarıp doğal bağlamı içerisindeki bünyeye uyum sağladığını” ifade ettiği; buna karşın Bars’ın (2021, s. 33) salt turizm odaklı görmeyerek folklor ürünlerinin tüm alanlarda doğal bağlamları dışında kullanımı şeklinde ele aldığı “folklorizm” terimi ile son derece ilişkili “fakelore” terimi ise ilk kez Richard M. Dorson tarafından dile getirilen ve gelenek içerisinde oluşturulmayan, “sahte-bilgi” veya “uydurma folklor” olarak çevirebileceğimiz bir kavramdır.

Dorson, terimi açıklarken Amerikan halk hikâyelerinin bazılarının geleneksel icra töresinden bütünüyle uzak biçimde, masa başında ve folklorun faşist ve şovenist tarafları olarak türetildiklerini vurgulayarak öncelikle halk edebiyatı bağlamında bir değerlendirme sunmuştur (2007, s. 12). Ona göre folklorun hangi şekilde tanımlanırsa tanımlansın sözlü olarak yaşadığını kanıtlanmasının gerekli olduğunu, yani sözlü icra töresinin süreçlerini yaşayarak var olabildiği takdirde folklor olarak kalabilmesi mümkündür. Bu bakımdan sözlü icra ve aktarım geleneğinden geçmemiş bir ürün yayında yaşarsa edebiyat olur, folklor ürünü olmaz. Geleneksel üretim ortam ve süreçlerini geçirmeyen, ticari, ideolojik vd. etmenlerle yapay olarak üretilen folklor, esasında “fakelore”dur.

İcat edilmiş gelenek ve fakelore kavramları, folklorun geleneksel üretim mekanizmaları içerisinde oluşmamalarına rağmen geleneksel kodlardan besleniyor görünmeleri; modern zamanların ürünleri olmaları, değişen dönüşen yaşam tarzları içerisinde taraftar bulmaları gibi ortak noktalarıyla birbirlerinden çok keskin hatlarla ayrılabilirler kavramlar değildir gibi görünmektedir. Ancak her iki kavram üzerinde çalışan araştırmacıların örneklerinden çıkarılabilecek bazı ufak ayrıtıllara sahip oldukları da açıktır.

Bu noktada icat edilmiş geleneği bir otorite tarafından oluşturularak dayatılan ve kasıtlı olarak bir kimlik veya süreklilik hissi oluşturmayı hedefler mahiyette daha çok ticari-siyasi-ideolojik temelli bir *gelenek yaratımı* olarak düşünmek mümkündür. Fakelore kavramını ise otantik halk kültürü olarak görünmek üzere bireyler veya küçük gruplar tarafından tasarlanarak eğlence-ticaret-turizm ve ekonomi bağlarıyla bir fayda alanı oluşturmuş *kurgusal kültür ürünleri* olarak ele almak daha isabetli olacaktır. Ancak her hâlükârda icat edilmiş gelenek ve fakelore kavramları ile geleneksel kültür kodlarından beslenmelerine rağmen geleneksel icra düzlemleri içerisinde inşa edilmeyen, aktarılmayan ve modern zamanlarda benimsenip belli ihtiyaçlara cevap vererek yaygınlaşan folklor benzeri-sahtesi uygulamalar veya ürünler kastedilmektedir. Nitekim Bars'a (2021, s. 38) göre:

"İcat edilmiş gelenek kavramı bir anlamda folklorizm veya fakelore'dur. Burada da toplumsal değişimlere bağlı olarak eski gelenekler üzerine inşa edilerek oluşturulan folklorun yeni koşullara uyumlu hale getirilmesi söz konusudur. Folklor olarak tanımlanan ürünlerin halk arasında belli bir işlevi yerine getirebildiği sürece varlığını devam ettirmesine benzer biçimde folklorizm/ fakelore/ icat edilmiş gelenekler de toplumun belli bir ihtiyacına cevap verdiği, halkın kabullerine uygun olduğu sürece hayatını sürdürür."

Bu anlamda folklor araştırmacıları olarak Venetia J. Newall (2004, s. 100)'ün "folklorizmi onu tamamen inkâr etmek yerine icracı, izleyici, girişimci ve düzenleyici bağlarını içerecek ve psikolojik işlevlerini çözümleyecek biçimde anlamaya çalışmalıyız." önerisinde olduğu gibi fakelore ve icat edilmiş gelenek kavramlarını da aynı yaklaşımla ele almanın yararlı olacağı kanaatindeyiz.

Buraya kadar aktarılanlar Şalvar Gecesi uygulamasının da icat edilmiş gelenek ve fakelore kavramları bağlamında değerlendirilebileceğini göstermektedir. Her şeyden önce sahada ve çevre kültür dairesinde daha önce herhangi bir örneği olmamasına ve ilk uygulayıcılarının 2019 yılında ortaya çıkarmış olduklarını ifade etmelerine rağmen Şalvar Gecesi uygulaması, içeriğindeki yapısal bileşenlerle pek çok kadın merkezli geleneksel tören veya eğlence biçimiyle benzer yönler ihtiva etmektedir.

Yukarıda da ifade edildiği gibi eğlencenin başat giyim unsuru şalvarın bir örnek giyilmesi hususu Çanakkale kırsalındaki pek çok geleneksel törende karşılaşılan bir durumdur. Sahadaki hatim, kına, düğün, köy ve çiftçi hayırları gibi geleneksel törenlerin hemen hepsinde kadınlar yaşlıları veya arkadaş-akran çevreleriyle aynı kumaştan mamul şalvarları giyerek bulunmaktadır. Bunun yanında sadece kadınların oluşturduğu ortam

içerisinde yapılan eğlenceler de hem Anadolu’da hem de Çanakkale kırsalında halen örneklenmeye devam etmektedir. Örneğin çeyiz görme, kına, kırk uçurma, sünnet döşeği kurma gibi ortamlar sadece kadınların katıldıkları ve küçük çapta müzikli-oyunlu eğlenceler yaptıkları ortamlardır. Yine Şalvar Gecesi başlangıcında tüm genç kızların sıraya girmek suretiyle müzik eşliğinde oyun alanına girmeleri de yöre düğünlerindeki kına gecesi başlangıcıyla büyük benzerlik içermektedir. Bu yönler itibariyle 2019’da ilk kez icra edilmeye başlanan eğlencenin *icat edilmiş gelenek* ve *fakelore* kavramlarının altyapılarındaki “modern zamanlarda oluşma” ve “gelenekseli anırtırma-geleneksel kültürden beslenme” özelliklerini ortak olarak taşımakta olduğu söylenebilir.

Buna mukabil Covid-19 pandemisi sonrasındaki etkinlik boşluğundan yararlanılmak üzere Çanakkaleli kadınlar için belirli bir ihtiyaca cevap verdiği anlaşılan eğlencenin odağındaki “şalvar” başta olmak üzere sembolik öğeleri ve ritüelistik tekrarları ile kısa zamanda benimsenmesi; *psikolojik, sosyolojik, ekonomik ve kültürel* birçok işlevi yerine getiriyor olması; özellikle sosyal medya görünürlükleri ile yaygınlaşmasının ardından ortaya çıkan turistik-ticari ve ekonomik kazanç alanından başta ilk düzenleyicileri olmak üzere müdahil olan tüm paydaşlara fayda sağlamasıyla kalıcı hâle gelmesi ve çevre illerde de uygulanmaya başlanması da eğlenceyi *icat edilmiş gelenek* ve *fakelore* bağlamında değerlendirilmesini mümkün kılmaktadır. Zira bu hususta yaşı diğerlerinden daha büyük olan kaynak kişilerin:

“Aman nerden çıktıysa o, ben karşıyım ona. Burda da yaptılar. Hep şenaat, şımarıklık. Kızlar, kadınlar şalvar yaptırmışlar bir örnek oynadılar hep. İnternete atmışlar bir de. Herkes birbirinden göre göre şımarıyorlar. Evelden yoktu böyle şeyler. Bolluktan kuzum, azdı millet, çok şımarı” (K.K.9.).

“Evladım yoktu önceden öyle bir şey. Kınada, düğünde oynardı kadınlar. Neymiş o öyle? Tamamen şımarıklık. Zaten, Çanakkale kadınlarına gezme olsun da göğün katına kement atarlar” (K.K.12.).

“Kadına ayda ahink var demişler, göğe merdiven dayamış oğlum. Şimdi Şalvar Gecesi olacak diye şalvar yaptırıyorlar, makyaj yapıyorlar, dünyanın masrafı... Eskiden yapmazdık. Hiç bilmem ben öyle şımarıklık (K.K.13.).

sözleri eğlencenin şımarıklık olarak görülüp olumsuzlandığını ifade etmelerinin yanında son zamanlarda ortaya çıkan ve önemli bir ekonomik saha oluşturan icat edilmiş bir gelenek olduğu fikrini güçlendirmektedir.

Ancak en nihayetinde eğlencenin sosyal medyadaki görünürlüğünün hızla artmasının verdiği izlenimle çok yakın bir gelecekte daha çok düzenleyici-katılımcıyla, daha farklı şehir ve mekânlarda ve daha farklı icra biçimleri ve içeriklerle gelişeceği-çeşitleneceği veya dönüşeceği öngörüsüyle Şalvar Gecesi eğlencelerinin daha çok ticari-turistik ve ekonomik saiklerle *fakelore* düzleminde bir yapıyla ilerleyeceği kanaatindeyiz.

SONUÇ

Şalvar Gecesi eğlenceleri son beş yıllık dönem içerisinde Çanakkale kenti kadınlarının sosyokültürel dokusunda ortaya çıkararak yaygınlaşmış bir eğlence biçimidir.

Geleneksel kadın giyim kuşam ürünleri ticareti ile meşgul bir terzi-manifaturacı işletmesinin ilk kez 2019 yılında kadın tanıdıkları ile düzenlediği bir eğlencenin kısa sürede yaygınlaşmasıyla ortaya çıkan eğlence, günümüzde sosyal medya ortamlarındaki görünürlüklerle Çanakkale'nin her ilçesinde, Bursa ve Balıkesir gibi çevre illerde de örneklenir hâle gelmiştir.

Herhangi bir öncül örneği olmamasına rağmen geleneksel kültürel kodlardan hareketle ortaya çıkarak, modern şehir hayatına adapte edilen ve kısa bir sürede yaygınlaşan Şalvar Gecesi eğlenceleri oldukça yoğun bir kırsal nüfusu barındıran Çanakkale kentinin özellikle kırsalında yaşayan kadınlara kentli bir eğlence ortamı olanağı sunmuştur. Buna mukabil sosyal medya ve ticari aktörlerin etkisiyle çevre kentlerde de örneklenilmeye başlanan bu eğlencenin *eğlence, rahatlama, üstünlük kurma, özgüven kazandırma; iletişim ve sosyalleşme, aidiyet bağı-hemşeri ilişkilerini kurma, kimlik göstergesi ve muhafazası; ekonomi ve turizm-tanıtım alanı yaratma; geleneği koruma-uyarlama-dönüştürme ve aktarma* gibi birtakım psikolojik, sosyolojik, ekonomik ve kültürel işlevleri yerine getirdiği tespit edilmiştir.

Tüm bu özellik ve işlevleri ile birlikte Şalvar Gecesi eğlencelerinin *müzik, dans, giyim-kuşam unsurlarıyla kırsaldaki Hidrellez, kına, düğün, çeyiz görme, gün gibi kadın eğlencelerinin benzeşi şeklinde kent ortamına taşınarak çabucak benimsenmesi ve daha önce herhangi bir örneği bulunmamasına rağmen bir manifatura işletmesinin ilk kez uygulayıp, sosyal medya ortamlarının gücüyle hem kent genelinde hem de çevre illerde yaygınlaşması ve daha farklı giyim-kuşam ve organizasyon firmalarının sahaya girerek önemli bir ekonomik-turistik-ticari alan oluşturmasıyla* “icad edilmiş gelenek” ve “fakelore” kavramlarıyla örtüştüğü ortaya çıkmış ve takip eden zamanlarda daha çok *fakelore* biçiminde ticari-turistik ve ekonomik yönüyle ilerleyeceği öngörülmüştür.

Fakat bu öngörü çerçevesinde ilerlendiği takdirde eğlencenin geleneksel bağlantılarının zamanla kopacağı ve içi boşalarak kent kökenli bir kadınlar matinesi eğlencesine dönüşeceği de üzerinde düşünülmesi gereken bir husustur. Bir halk bilimci olarak arzumuz her ne kadar icad edilmiş bir gelenek veya fakelore örneği de olsa yukarıda tüm yönleriyle tartıştığımız bu yeni eğlence biçiminin geleneksel kodlarla bağının koparılmaması yönündedir. Bu noktada düzenleyicilerin kısa zaman içerisinde zincirleme bir ekonomik döngü oluşturdukları bu eğlenceleri düzenlerken sahanın geleneksel varlıklarını da gündemde tutmaları, kültürel kodlarla bezenmiş bir sunum stratejisi geliştirmeleri yararlarına olacaktır. Örneğin sahanın yerel mutfak ürünlerinin, farklı diğer giyim kuşam modellerinin, farklı müzik ve dans biçimlerinin de yer edineceği yeni eğlence planlamalarıyla Şalvar Gecelerinin kültür turizmine dönük değeri de artacak ve eğlenceler belki de ilerleyen zamanlarda Çanakkale kültürünün tanıtıldığı bir yeni rota haline gelebilecektir.

Sonuç olarak Şalvar Gecesi'nin icad *edilmiş gelenek* veya *fakelore* olarak adlandırılabilirliği veya tüm diğer hususlar bir yana konulacak olursa, araştırma kadınların folklorik üretim mekanizmasının canlı tutulmasındaki en önemli güç unsuru

olarak geleneği oluşturma (icat etme de dâhil), icra etme, uyarılama, aktarma ve koruma konusunda ne kadar yaratıcı olduklarını bir kez daha ortaya çıkarmıştır.

KAYNAKÇA

- Aça, M., Yolcu, M. A. ve Aça, M. (2019). *Kadın folkloru: Statü ve famaj*. Çanakkale: Paradigma Akademi Yayınları.
- Aça, Mustafa (2018). Balıkesir kına organizasyonu firmaları-hayal satıcıları-üzerine halk bilimsel değerlendirmeler. *Motif Vakfı uluslararası sosyal bilimler sempozyumu, 8-10 Kasım 2018 Çanakkale bildiriler kitabı*. (Aça, M., Ed.) içinde (ss. 103-111). İstanbul: Motif Vakfı Yayınları.
- Altınkaynak, E. ve Aşkaroğlu, V. (2024). Folklorun işlevleri üzerine eleştirel bir çözümleme. *Folklor/Edebiyat*, 30(119), 607-620.
- Ayhan, F. (2021). Türk geleneksel giyim kültüründe şalvar. *Humanities Sciences (NWSAHS)*, 16(1), 59-70.
- Bars, M. E. (2021). Folklorizm, fakelore, icat edilmiş gelenek ve reklam. *Bingöl Araştırmaları Dergisi*, 8(1), 27-50.
- Bascom, W. (2010). Folklorun dört işlevi. *Halkbiliminde kuram ve yaklaşımlar 2*. (Gürçayır, S., Ed.) (Çalış, F., Çev) içinde (ss.71-87). Ankara: Geleneksel Yayıncılık.
- Başgöz, İ. (1996). Protesto: Folklorun beşinci işlevi (fonksiyonu). *Folkloristik Umay Günay armağanı*. (Çobanoğlu, Ö. ve Özarslan, M. Ed.) içinde (ss. 1-4). Ankara: Akçağ Yayınları.
- Büyükokutan Töret, A. (2018). Geleneksel cinsiyet tayini uygulamalarının günümüz kent toplumuna evrimine bir örnek: cinsiyet partileri. *Folklor/Edebiyat*, 24(94), 103-118.
- Büyükokutan Töret, A. (2020). Kent kökenli kadın eğlencelerine yeni bir örnek: Kerem'le kız kıza. *Folklor/Edebiyat*, 26(3), 647-670.
- Büyükokutan Töret, A. (2022). Kent kökenli eğlenceler bağlamında gelin hamamlarına taşınan kadın günleri: Lidya Park Termal Otel örneği". *Türk Kültürü*, 15(2), 99-115.
- Çobanoğlu, Ö. (1999). Halkbilimi açısından gelenek, turizm ve icad edilmiş gelenek bağlamında Ayvalık Şeytan Sofrası örneği". *Millî Folklor*, 43, 7-12.
- Derdiçok, N. S. (2023). *Kent ve kadın Türk kültüründe gün olgusu*. Çanakkale: Hars Akademi Yayınları.
- Dinç, M. (2019). Halk bilgisinin beslenme ve mutfak kültürüne dönük temsilleri. *Halk bilimi el kitabı*. (Aça, M., Ed.) içinde (ss. 287-314). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Dinç, M. (2021). Youtube platformundaki '... için çal/ söyle /oku' etiketli video içerikleri üzerine folklorik bir inceleme. *Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 298-334.

- Dorson, R. M. (2007). Folklor ve fake lore. *Folklorun Sahtesi: Fakelore*. (Gürçayır, S. Haz.) içinde (ss. 11-22). Ankara: Geleneksel Yayıncılık.
- Hobsbawm, E. (2006). Giriş: Gelenekleri icat etmek. *Geleneğin İcadı*. (Hobsbawm, E. ve Terence, R., Der.) (Şahin, M. M., Çev.) içinde (ss. 1-18). İstanbul: Agora Kitaplığı.
- Küçükbasmacı, G. (2016). Kültürel Bellek ve Süreklilik: Kına Gecelerinden Mezuniyet Kınalarına”. *Milli Folklor Dergisi*, 112, 73-94.
- Küçükbasmacı, G. (2018). Geleneğin icadında kadının rolü: mezuniyet kınası”. *Motif Vakfı uluslararası sosyal bilimler sempozyumu, 8-10 Kasım 2018/Çanakkale bildiriler kitabı*. (Aça, M., Ed.) içinde (ss. 208-216). İstanbul: Motif Vakfı Yayınları.
- Newall, V. J. (2004). Halk bilimi ve geleneğin uyumu (folklorizm). (Kayalı Orta, N., Çev) *Uygulamalı halk bilimi*. (Oğuz, M. Ö. vd. Haz.) içinde (ss. 80-107). Ankara: Geleneksel Yayıncılık.
- Özdemir, N. (2005). *Cumhuriyet dönemi Türk eğlence kültürü*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Özdemir, T. (2022). Kent kültüründe bekârlığa veda partileri: Eskişehir Çekim Bahçesi örneği. *Çağdaş Yaklaşımlar Odağında Toplum ve Kültür Araştırmaları*. (Dinç, M. ve Türk, A. T., Ed.) içinde (ss. 159-177). Çanakkale: Paradigma Akademi Yayınları.
- Tural, G. (2024). Gece eğlencelerinde yeni bir deneyim: girls night out. *Kültür Araştırmaları Dergisi*, 21, 54-74.

Elektronik Kaynaklar

- URL-1: TDK Güncel Türkçe Sözlük “Manifatura” maddesi. www.sozluk.gov.tr (Erişim: 26.08.2024).
- URL-10: “Biga Sarıkaya Köyü Şalvar Etkinliği Duyuru” <https://www.instagram.com/p/C8AdTO-I2a8/> (Erişim: 30.08.2024).
- URL-10: “Gemlik Şalvar Gecesi Davetiye Reels Paylaşımı”. <https://www.instagram.com/stories/highlights/17913469346844164/> (Erişim: 27.08.2024)
- URL-2: “Biga’da Şalvar Gecesi Hidrellezle Buluştu”. <https://www.biganinsesi.com/bigada-salvar-gecesi-hidrellezle-bulustu> (Erişim: 30.08.2024).
- URL-3: “Ahlatlıburun Köyünde Anneler Günü Etkinliği”. <https://canakkaleolay.com/haber/ahlatliburun-koyu-nde-anneler-gunu-etkinligi-63618> (Erişim: 30.08.2024).
- URL-4: “Eceabat Beşyol Köyünde Coşkulu 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı ve Gelenekel Şalvar Gecesi”. <https://www.istecanakkalegazetesi.com/haber/56522-eceabat-besyol-koyunde-coskulu-19-mayis-genclik-ve-spor-bayrami-ve-geleneksel-salvar-gecesi> (Erişim: 30.08.2024).

- URL-5: “Kadınlar Matinesi Şalvar Gecesi 25 Temmuz” Balıkesir Kumaş Diyarım Afiş Paylaşımı”. <https://www.instagram.com/p/C9CKj5MtibS/> (Erişim: 30.08.2024).
- URL-6: “Kumaş Diyarım Ön Duyuru ve Talep Toplama Paylaşımı”. <https://www.instagram.com/p/C8twpBGt8ZO/> (Erişim: 30.08.2024).
- URL-7: “Seda Manifatura Duyuru Reels Paylaşımı” <https://www.instagram.com/sedamanifatura/reel/C2HhOM2Ipqh/> (Erişim: 30.08.2024).
- URL-8: “Ezine Şalvar Gecesi İlan” https://www.facebook.com/commerce/listing/1124122085487734/?ref=share_attachment (Erişim: 30.08.2024).
- URL-9: “Şumnulular Manifatura Instagram Paylaşımı”. <https://www.instagram.com/p/C-kjnQOtP06/> (Erişim 27.08.2024).
- Yolcu, Mehmet Ali ve Aça, Mehmet (2017). “Yapısal İşlevselcilik Açısından Folklorde Değişme ve İşlevsel Zorunluluklar Modeli”. *Folklor/Edebiyat*, 23(92): 13-28.

Sözlü Kaynaklar

- K.K.1. Mukadder Acun, 1975, İlkokul, Manifaturacı-İşletmeci, Çanakkale-Merkez, (Görüşme: 26.08.2024).
- K.K.2. Seda Zengin, 1995, Lisans, Manifaturacı-İşletmeci, Çanakkale-Merkez, (Görüşme: 26.08.2024).
- K.K.3. Mücahit Çetin, 1999, Önlisans, Manifaturacı-İşletmeci, Yenice-Merkez, (Görüşme: 28.08.2024).
- K.K.4. Seval Takak, 1993, Üniversite, Manifaturacı-İşletmeci, Çanakkale-Merkez, (Görüşme: 03.09.2024).
- K.K.5. Ezgi Çakıl, 1999, Lise, Esnaf, Çanakkale-Merkez-Dümrek Köyü, (Görüşme: 30.08.2024).
- K.K.6. Nevin Alpaslan, 1977, Lisans, Memur, Çanakkale-Merkez, (Görüşme: 02.09.2024).
- K.K.7. Şerife Kurt, 1958, Öğretmen Okulu, Emekli Öğretmen-Ev Hanımı, Çan-Karakoca Köyü, (Görüşme: 11.09.2024).
- K.K.8. Perihan Yıldız, 1967, İlkokul, Ev Hanımı, Çanakkale-Merkez-Dümrek Köyü, (Görüşme: 30.08.2024).
- K.K.9. Zülfe (Zülfiye) Karabıyık, 1944, İlkokul, Ev Hanımı, Çan-Eskiyayla Köyü, (Görüşme: 11.09.2024).
- K.K.10. Semra Güler, 1980, Lise, Esnaf, Çanakkale-Merkez-Erenköy Köyü, (Görüşme: 12.09.2024).
- K.K.11. Hafize Tokgöz, 1965, İlkokul, Ev Hanımı, Çan-Kumarlar Köyü (Görüşme: 16.09.2024).

- K.K.12. Sevim Değirmenci, 1944, İlkokul, Ev Hanımı, Çanakkale-Merkez (Görüşme: 16.09.2024).
- K.K.13. Halide Sezgen, 1950, İlkokul, Ev Hanımı, Çan-Kumarlar Köyü (Görüşme: 16.09.2024).

AN INVENTED TRADITION OR AN EXAMPLE OF FAKELORE? ÇANAKKALE WOMEN'S NEW FORM OF ENTERTAINMENT "SHALWAR NIGHT"

ABSTRACT

It is seen that cultural products, which are the main material of folklore, have existed from the construction process of the discipline in the 19th century to the present day, sometimes rapidly and sometimes quite slowly; experiencing various changes, transformations, adaptations, decreases or increases. Traditional cultural codes, which were generally associated with rural life due to the fact that it was the main area that the discipline initially focused on, have been carried to the urban environment with various adaptations or new forms over time under the influence of many factors such as the change in the view of the concept of folk, rapid urbanisation, and the development of transportation and communication facilities, so that folkloric material has gained an urban character as well as its predominantly rural character and has become visible in almost all social environments. As a matter of fact, the fact that many studies focusing on the folklore of the city and urban groups are being carried out in the field is an important indicator of this. On the other hand, the fact that folkloric material is kept alive or adapted in different forms in new environments has also paved the way for the discussion of concepts such as "invented tradition" and "fakelore" within the discipline. This situation, which is based on many features and functions of folkloric material such as vitality, adaptation, identity building, transferability, use in economic and touristic activities, constitutes an important data set for the current course of folklore. In this study, the structural and functional characteristics of the entertainment within the framework of the interviews conducted with the participants who organised and participated in the "Shalwar Night" entertainment, which has become widespread in the last two-three years among women belonging to the rural areas of Çanakkale and started to be sampled in the surrounding provinces, are presented and this new entertainment trend is evaluated within the framework of the concepts of "invented tradition" and "fakelore". As a result, it has been determined that this form of entertainment, which has rapidly spread in urban culture by feeding on women's entertainment of rural origin, fulfils a number of psychological, sociological, economic and cultural functions in parallel with the basic functions of folklore products. On the other hand, it is concluded that the entertainment overlaps with the concepts of 'invented tradition' and 'fakelore' with the fact that a texting business implemented it for the first time, although there was no previous example in the urban environment, and spread it both throughout the city and in the surrounding provinces with the power of social media environments, and more different clothing-dressing and organisation companies entered the field and an important economic-touristic-commercial area was formed.

Keywords: Entertainment, shalwar night, invented tradition, fakelore, urban folklore.